

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ 1' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1961 | ΑΡΙΘ. 5

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

Ἡ νηστεία τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἶναι ἡ περαιτέρω διεύρυνσις καὶ ἐπέκτασις τῆς «νηστείας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος» διὰ τὴν καλυτέραν, ἀρτιωτέραν καὶ πληρεστέραν προπαρασκευὴν πρὸς ἄξιον ἑορτασμόν τοῦ «σταυρωσίμου» καὶ «ἀναστασίμου» Πάσχα.

Ἡ νηστεία αὕτη καθιερώθη πιθανῶς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου Ματθ. θ', 15: «ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος καὶ τότε νηστεύσουσι». Ἡ νηστεία αὕτη, ἐκτεινομένη κατ' ἀρχὰς εἰς 1-2 ἡμέρας, ἐξετάθη ἀπὸ τοῦ α' ἡμίσεος τοῦ γ' αἰῶνος εἰς ὀλόκληρον ἑβδομάδα, μὴ τηρουμένη ὅμως πανταχοῦ ὁμοιόμορφως ὑπὸ πάντων τῶν Χριστιανῶν, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας († 264): «Οἱ μὲν καὶ πάσας ὑπεριθέασιν, ἄσιτοι διατελοῦντες· οἱ δέ, δύο, οἱ δέ, τρεῖς, οἱ δέ, τέσσαρας, οἱ δὲ οὐδεμίαν».

Ἡ τεσσαρακονθήμερος νηστεία ἐθεσπίσθη ἀπὸ τῶν μέσων ἢ περὶ τὰ τέλη τοῦ γ' αἰῶνος. Μαρτυρεῖται ἤδη ὑπὸ τοῦ ε' κανόνος τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀθανασίου. Ἡ νηστεία αὕτη συνεσχέτισθη πρὸς τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν τοῦ Μωϋσέως, τοῦ Ἡλίου καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου (Ματθ. δ', 2. Ἐξόδ. λδ', 28, Γ' Βασιλ. ιθ', 8).

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν καὶ ὁ τρόπος τῆς νηστείας ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἐποίκιλλε κατὰ τόπους. Ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἱστορικός Σωκράτης, «οἱ μὲν γὰρ πάντα ἐμψύχων ἀπέχονται, οἱ δὲ τῶν ἐμψύχων ἰχθύς μόνους μεταλαμβάνουσι... Τινὲς δὲ σὺν τοῖς ἰχθύσι καὶ τῶν πτηνῶν ἀπογεύονται... οἱ δὲ καὶ φῶν ἀπέχονται. Τινὲς δὲ καὶ ξηροῦ ἄρτου μόνον μεταλαμβάνουσιν. Ἄλλοι δὲ οὐδὲ τούτου, ἕτεροι δὲ ἄχρι ἐνάτης ὥρας νηστεύοντες διάφορον ἔχουσι τὴν ἐστίασιν, ἄλλως τε παρ' ἄλλοις φύλοις, καὶ κυρίαί αἰτίαι οὔσαι τυγχάνουσι». Ἡ κατὰ τόπους διαφορὰ αὕτη ἐξηγεῖται ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου ὡς ἐξῆς: «Ἐπειδὴ οὐδεὶς περὶ τούτου ἔγγραφον ἔχει δεῖξαι παράγγελμα, δηλον,

ὡς καὶ περὶ τούτου τῇ ἐκάστου γνώμῃ καὶ προαιρέσει ἐπέτρεψαν οἱ ἀπόστολοι, ἵνα ἕκαστος μὴ φόβῳ, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀγαθὸν κατεργάζεταιται».

*

Ὅσον ἀφορᾷ ἔπειτα εἰς τὰς κυριωτέρας ἑορτὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, πρέπει νὰ λεχθῆ, ὅτι αὗται εἴτε ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῶν ἱστορικῶν συναρτήσεων τῆς ἡμέρας αὐτῶν (λ.χ. ἡ ἑορτὴ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαῖων, ἡ Ἑορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας κ.λ.π.), εἴτε εἶναι αἱ ἑορταί, αἱ ὁποῖαι ἐκ τοῦ ἀκινήτου κύκλου μετετέθησαν εἰς τὸν κινητὸν. Ἡ μετάθεσις αὐτῶν, ἡ ὁποία ἤρχισεν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς γενέσεως τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, εἶχε σχέσιν πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἔθος, κατὰ τὸ ὁποῖον, ἐὰν γνωστὴ μνήμη ἀγίου ἐπιπτεν εἰς καθημερινὴν ἡμέραν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, δὲν ἐπετρέπετο ὁ ἑορτασμὸς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. Τοιοῦτρόπως ἐξηγεῖται διατὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ αἱ μνήμαι τῶν ἀγίων ἔχουν διαταχθῆ κατὰ τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακάς, δηλαδὴ κατὰ τὰς ἐλευθέρας ἀπὸ τῆς αὐστηρᾶς νηστείας ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐν Λαοδικεῖᾳ σύνοδον, «οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ μαρτύρων γενέθλια ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἀγίων μαρτύρων μνήμας ποιεῖν ἐν Σαββάτοις καὶ Κυριακαῖς» (Καν. 51). Ὡσαύτως ἡ αὐτὴ σύνοδος καθορίζει, ὅτι κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν λειτουργία δύναται νὰ τελεσθῆ μόνον «ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ» (καν. 49). Ἡ Στ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος κατ' ἐξαίρεσιν ἐπέτρεψε νὰ τελῆται πλήρης λειτουργία κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐν οἳαδήποτε ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος (καν. 52).

Εἰς τὸ ὅτι κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν δὲν ἐτελεῖτο ἡ λειτουργία «ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ» καὶ εἰς τὴν συνήθειαν τῶν ἀρχαίων Χριστιανῶν, κυρίως κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν, νὰ μεταλαμβάνουν συχνότερον τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ὡς καὶ εἰς τὴν αὐστηροτάτην νηστείαν, τὴν ὁποῖαν ἐτήρουν οὗτοι κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς, ἀπέχονται τροφῆς μέχρι τῶν ἀπογευματινῶν ὥρων, δέον νὰ ἀναζητήσῃ τις τὰ κυριώτερα γενεσιουργὰ αἷτια, τὰ ὁποῖα ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ζ' αἰῶνος δημιουργίαν τῆς Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων, τὴν ὁποῖαν κώδικές τινες χαρακτηρίζουν ὡς «Θεῖαν Λειτουργίαν τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς». Ἐπειτα ἡ περίοδος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς συνδέεται οὐ μόνον μετὰ τῆς Λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τῆς ὁποίας ὁ στενωτάτος σύνδεσμος κυρίως μετὰ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς τονίζεται ὑπὸ πολλῶν χειρογράφων.

Ὅσον ἀφορᾷ νῦν εἰδικώτερον εἰς τὴν καθιέρωσιν τῶν κυριωτέρων ἑορτῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν λίαν συνοπτικῶς τὰ ἐξῆς: Ἡ μνήμη τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας (Α΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν) καθιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην (ἐν ἔτει 843) ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἄλλ' ὡς συνάγεται ἐκ τῆς μελέτης τῶν λειτουργικῶν κωδίκων, κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην παλαιότερον ἐωρτάζετο καὶ ἡ «μνήμη τῶν ἁγίων προφητῶν Μωϋσέως, Ἄαρῶν καὶ τῶν λοιπῶν (προφητῶν)». Τοῦτο πιστοποιεῖται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τὴν Κυριακὴν ἀναγιγνωσκόμενη ἀποστολικὴ περικοπὴ καὶ τὸ Ἀλληλουάριον αὐτῆς μνημονεύουν τὸν Μωϋσέα καὶ τὸν Ἄαρῶν.

Ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ εἰς τὴν Β΄ Κυριακὴν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καθιερώθη ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου (β' ἡμ. ιδ' αἰῶνος). Ἐντὶ τῆς μνήμης τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τὰ παλαιότερα χειρόγραφα ἀναφέρουν εἴτε τὴν μνήμην τῶν ἁγίων τοῦ Μηναίου, εἴτε τὴν μνήμην τῆς μετανοίας τοῦ τελῶνου ἢ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι εἰς παλαιότερους βυζαντινοὺς χρόνους κατὰ τὴν Β΄ Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἐγένετο εἰδικὴ μνεῖα τῆς μετανοίας τοῦ τελῶνου ἢ τοῦ ἀσώτου. Ἡ ἄποψις αὕτη ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ παλαιότερα ὕμνολογία τῆς ἡμέρας ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς μετανοίας, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀσώτου ἢ τοῦ τελῶνου.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως κατὰ τὴν Γ΄ Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν συσχετίζεται πρὸς τι γεγονός τοῦ ζ' αἰῶνος, κατὰ τὸ ὅποιον «τὰ τίμια ξύλα ἀπὸ Ἀπαμείας μετεκομίσθησαν ἐπὶ Ἰουστίνου» τοῦ Α' ἢ τοῦ Β' (ζ' αἰών).

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κατὰ τὴν Δ΄ Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν ἐορταζομένην μνήμην τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, συγγραφῆς τῆς «Κλίμακος», σημειωτέον, ὅτι τὰ παλαιότερα τοῦ ιδ' αἰῶνος χειρόγραφα ἀγνοοῦν ταύτην. Ἄρα ἡ ἐκ τοῦ ἀκινήτου εἰς τὸν κινητὸν κύκλον μετάθεσις τῆς μνήμης ταύτης ἐγένετο περὶ τὸν ιδ' αἰῶνα. Παλαιότερον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐγένετο μνεῖα τοῦ κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου παραπεσσόντος εἰς τοὺς ληστὰς. Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς ὕμνολογίας τῆς ἡμέρας, ἡ ὁποία περιέχει καὶ Κανόνα με ὕμνους, ἀναφερομένους εἰς τὴν ὁμοιωθεῖσαν «τῷ ἐν χερσὶ τῶν ληστῶν περιπεσόντι» τετραυματισμένην ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀνθρωπότητα.

Ἡ κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ε' Ἑβδομάδος

τῶν Νηστειῶν ἑορταζομένη μνήμη τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, μολοντί ἤτο γνωστὴ ἀπὸ τοῦ 1α' αἰῶνος, ἐπεκράτησε γενικῶς βραδύτερον, ὡς ἀποδεικνύει ἡ μελέτη τῶν χειρογράφων. Πρὸ τῆς ἐκ τοῦ μνηολογίου μεταφορᾶς εἰς τὸν κινητὸν κύκλον τῆς ἑορτῆς τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, κατὰ τὴν Κυριακὴν ταύτην, ἡ ὑμνολογία τῆς ἡμέρας, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν παλαιότερων λειτουργικῶν χειρογράφων, εἶχεν ὡς κύριον θέμα τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου. Τοῦτο πιστοποιεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ ἰσχύοντος ἐντύπου Τριψίδιου, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ Κανόνος τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας περιέχει καὶ ἄλλον, τοῦ ὁποίου τὰ ἔσματα ἀναφέρονται εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου.

Ἡ μνήμη τῆς εἰς Ἱερουσαλήμ εἰσόδου τοῦ Κυρίου τῆ Κυριακῆ τῶν Βαΐων, ἀναγομένη ἀναμφιβόλως εἰς τὰς πρώτας χριστιανικὰς γενεάς, ἤδη τὸν δ' αἰῶνα ἐωρτάζετο πανηγυρικώτατα ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Ὀδοιπορικοῦ τῆς Αἰθερίας. Ἡ ἑορτὴ αὕτη εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς πάσας τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως μέχρι τοῦ ζ' ἢ τοῦ η' αἰῶνος.

Ὅσον ἀφορᾷ νῦν εἰς ἄλλους σταθμοὺς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, πρέπει νὰ σημειωθῆ ἐν πρώτοις, ὅτι ὁ κατὰ τὸ Σάββατον τῆς Α' Ἐβδομάδος τῶν Νηστειῶν ἑορτασμός τῆς μνήμης τοῦ ἁγ. μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος ἀνάγεται εἰς τὸν δ' αἰῶνα. Ἐπειτα ὁ ψαλλόμενος κατὰ τὸν Ὀρθρον τῆς Πέμπτης (τὴν ἐσπέραν τῆς Τετάρτης) τῆς Ε' ἑβδομάδος Μ. Κανὼν τοῦ Ἀνδρέου Κρήτης (ζ'-ἠ' αἰῶν), γραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ, ὡς μία οἰονεὶ ἐξομολόγησις καὶ «περιγραφή τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως τῆς ἀνθρωπότητος ὀλοκλήρου», εἰσήχθη πιθανῶς εἰς λειτουργικὴν χρῆσιν ζῶντος τοῦ Ἀνδρέου. Ὁ κανὼν τοῦ Ἀνδρέου, «διαιρεθεὶς εἰς τέσσαρα μέρη, ψάλλεται τμηματικῶς καὶ ἀπὸ τῆς Δευτέρας μέχρι τῆς Πέμπτης τῆς Α' ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν». Ἐπειτα ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος, ποιηθεὶς τὸν ε' ἢ ζ' αἰῶνα, ἵνα ἐξυμνήσῃ τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, ἤδη τὸν ζ' αἰῶνα καθιερώθη νὰ ψάλληται εἰς τὸν Ὀρθρον τοῦ Σαββάτου τῆς Ε' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν. Τέλος διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου σημειωτέον, ὅτι αὕτη ἤτο ἤδη τὸν δ' αἰῶνα διαμεμορφωμένη, ὡς μαρτυρεῖται πάλιν ὑπὸ τοῦ Ὀδοιπορικοῦ τῆς Αἰθερίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Η «ΕΚΦΡΑΣΙΣ» ΤΟΥ κ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΟ

“Όταν γίνεται λόγος γιά «Όρθοδοξία» γιά «ἐκκλησιαστική παράδοση» γιά «Βυζαντινή Τέχνη» εἴτε ἀγιογραφία, εἴτε μουσική εἶναι αὐτή, ὁ νοῦς καί ἡ σκέψη ὄλων μας σταματᾶ ἀμέσως καί πρὶν ἀπ’ ὄλα καί ὄλους, στὸν Φῶτη Κόντογλου. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα καλλιτεχνικὰ καί βαθύτερα πνευματικὰ ἀναστήματα τῆς χώρας μας, μιὰ μορφή ἐκκλησιαστική. Μᾶς ἦρθε ἀπὸ τὰ δακρυοποτισμένα χῶματα τῆς Μ. Ἀσίας κρατῶντας στὰ χέρια του ὄλο τὸν πλοῦτο καί τὴν ἔμπρακτη σοφία τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας παραδόσεως, πλέοντας μέσα σὲ φῶς καθαρὰ ἑλληνικό. Μὲ τὰ χρόνια, ἡ μορφή του μεγάλωνε, κί’ ὄλο μεγάλωνε μέσα μας μιὰ παρουσία γεμάτη ἀπὸ τὴν φωτιά μιᾶς περὶφανῆς μοναξιᾶς, ποὺ στάθηκε στὴν ἄκρη, πιστεύοντας καί κηρύττοντας αὐτὰ ποὺ ὁ πολὺς κόσμος τὰ πίστευε νεκρά, ὑπερβολικά, ἐφαρμμένα, ἀμετάθετα παρελθόν. Τὸ πείσμα του, ὁ ἀπερίτμητος ἀνατολίτικος λόγος, ἡ γεμάτη ἀρρενωπότητα ιδιοσυγκρασία του ἦταν στὴν ἀρχὴ μιὰ αἴρεση, μιὰ ιδιοτυπία τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Σήμερα, ὄλοι καταλαβαίνουμε πὼς σ’ αὐτὸ τὸ πείσμα, σ’ αὐτὴ τὴν ἑλληνική του ἀλήθεια, στὸν «φανατισμὸ» καί τὶς «ἀκρότητές» του, χρωσταῖμε μιὰ θαυμαστὴ ἀναγέννηση τῆς βαθύτερης πνευματικῆς ζωῆς, δηλ. τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς. Τὸ ὅτι σήμερα ἡ Ἑλλάδα εἶναι σπαρμένη ἀπὸ φίλους πιστοὺς τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, ποὺ λατρεύουν τὴν Βυζαντινὴ ἀγιογραφία καί τὴ μουσική, τὸ ὅτι ἐκεῖνος ποὺ μιᾶ γιά τέτοια θέματα, δὲν θεωρεῖται πιά αἰρετικὸς - τὸ ἀντίθετο, μάλιστα—ὀφείλεται στὸν Κόντογλου καί σὲ δυὸ-τρεῖς ἄλλους ἀνθρώπους τῆς Πατρίδος μας.

*

Μέσα σ’ ἓνα τέτοιο κλίμα ἐπιστροφῆς στὰ πάτρια, στὶς πηγὲς ποὺ ἔθρεψαν καί θρέφουν ὄλους μας, ἡ ἔκδοση τοῦ δίτομου ἔργου τοῦ Κόντογλου «Ἐκφρασις τῆς Ὀρθοδόξου Εἰκονογραφίας» ἀποτελεῖ ἓνα γεγονὸς πλατύτερης καί βαθύτερης πνευματικῆς σημασίας.

Και πρώτα-πρώτα, ὡς ἔκδοσις. Ἐμφιβάλλει βάσιμα κανεῖς ἂν ἔχη κυκλοφορήσει ποτὲ—τοῦλάχιστον μεταπολεμικὰ— στὴν Ἑλλάδα παρόμοια τυπογραφικὴ ἐργασία. Οἱ ἐκδότες Ἄλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισαν νὰ ἐκδίδουν τὸ ἀληθινόν ἐκεῖνο περιοδικὸν «Κιβωτὸς» κάμουν μιὰ βαρυσήμαντη προσφορὰ στὴν ἐκδοτικὴ ἱστορία του τόπου. Παρουσίαση ἄφορη, ἔκδοσις δίχρωμη, κοσμημένη μὲ ἀναρίθμητα σχέδια καὶ στολίδια, καρπὸς σπάνιας καλαισθησίας, ἢ «Ἐκφρασις», ἀποτελεῖ ἕνα ἀποκορύφωμα κόπων καὶ θυσιῶν, ποὺ ἀξίζει ν' ἀνταμιφθοῦν. Ὅπου καὶ ν' ἀνοίξῃς, οἱ σελίδες σοῦ μιλοῦν, σὲ καλοῦν νὰ τὶς μελετήσῃς, νὰ χαρῆς μὲ τὸ μάτι, μὲ τὸ πνεῦμα, νὰ ποτισθῇς ἀπὸ τὰ μῦρα τῆς ὀρθοδόξου μας παραδόσεως.

Ὁ δεῦτερος τόμος, δίκαια χαρακτηρίσθηκε ὡς ἕνα μικρὸν, ἐπιτραπέζιον μουσεῖον. Ἐκατοντάδες εἰκόνες σὲ πολυτελὲς χαρτί, ἄλλες ἐγχρωμες, ἄλλες ὄχι, ἄλλες τοῦ Κόντογλου, πολλὰ παλιές, μνημειώδη ἔργα λησμονημένων βυζαντινῶν ἀγιογράφων, κάμουν τὴν ψυχὴ σου νὰ τρέμῃ καὶ νὰ μεθᾶ ἀπὸ τὴν πνευματικὴν μοσχοβολιά, κάθε εἰκόνας. Στὸν δεῦτερον αὐτὸν τόμον, ἔχουμε τὴν εὐκαιρίαν νὰ χαροῦμε ἔργα τοῦ Κόντογλου μὲ βυζαντινὴν τεχνοτροπία, ὅμως σὲ θέματα «ἐγκόσμια». Ἐκεῖ φαίνεται καθαρώτερον—γιὰ τοὺς δόξιστους—πόσο βαθειὰ καὶ ὀλοκληρωμένα ἑλληνικὴ εἶναι ἡ βυζαντινὴ ἀγιογραφία.

Τὸ κείμενον τοῦ Κόντογλου ξαφνιάζει· θὰ τὸ ἔλεγεσ ἠθελήμενον, «φκιαχτό», ἂν δὲν σὲ συνέπαιρνε ἕνα ἄρωμα νοτισμένης γῆς, μιὰ αἴσθησις γλώσσης καθαρῆς, λαμπερῆς, γεμάτης ἀπὸ χυμό, σὰ νάχη βγῆ μόλις χθὲς ἀπὸ θεῖον ἐργαστήριον. Τὸ κείμενον τοῦ συγγραφέα εἶναι ἕνα ποτάμι δημιουργημένον ἀπὸ τὶς ἐκβολὰς τῆς γλώσσης τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Εἶναι μιὰ γλῶσσα χειροποίητη, τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ὑπαίθρου, τοῦ καθαροῦ ἀέρα καὶ συγκροτεῖ νοήματα, σκέψεις, ὑποδείξεις, ἐξάρσεις, ποὺ συχνότατα ἀφοροῦν τοὺς ἀγιογράφους, ἀλλὰ συγκινοῦν καὶ τέρπον κάθε εὐαίσθητον ἀναγνώστην. Ἡ «Ἐκφρασις» εἶναι ἕνα βιβλίον γιὰ ὅλους, ὄχι μόνον γιὰ κείνους ποὺ ζωγραφίζουσιν, ὅπως ὁ «Πέδρο Καζᾶς» εἶναι ἕνα βιβλίον γιὰ

δλους και ὄχι μόνο γιά τοὺς κούρσάρους. Διαβάζουμε σελίδες ποὺ ἔχουν τὴν ἀβρότητα τοῦ ἀνοῦ. ποὺ ἀνοίγει στὸ χάραμα κι' ἄλλες ποὺ ἔχουν τὴν ἀδρότητα τῆς χοντροπελεκημένης πέτρας.

Ἄς μὴν ἀναζητήση στὴν «Ἐκφραση» κανεὶς βυθομετρήσεις και θεολογικὴ ἐρμηνεία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀγιογραφίας. Ὁ Κόντογλου δὲν ἐτάζει, προβάλλει. Καὶ δίνει μιὰ καθαρὴ ἐποπτεία τοῦ χώρου, τεχνικοῦ και πνευματικοῦ, μέσα στὸν ὁποῖο κινεῖται ἡ Παράδοσις.

*

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἔδωσε τὸ πρῶτο βραβεῖο στὸν Κόντογλου. Πράξη δικαιοσύνης, βράβευση ποὺ τιμᾷ και τὸν βραβευτὴ. Περιῶντας ὁ χρόνος, θὰ φανῆ πόσο σπουδαία και πόσο μεγάλη πνευματικὰ εἶναι ἡ ἐργασία αὐτῆ τοῦ Κόντογλου. Εἶναι μιὰ θαυμαστὴ σύζευξη τοῦ ἀγιογράφου και τοῦ προικισμένου συγγραφέα, λειτουργήματα ποὺ ὁ Κόντογλου φρόντισε νὰ κρατήση πάντα ψηλά, σὲ πνευματικὴ περιωπὴ μὲ πίστη, ἐμμονὴ και εὐλογημένη ἀδιαλλαξία.

ΚΩΣΤΑΣ Ε. ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως τῶν Λειτουργικῶν
Βιβλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
ὕπὸ τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ,

κυκλοφοροῦν ἤδη :

- 1) ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ
- 2) ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ
- 3) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ και
- 4) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ.

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ και πολυτελής, δίχρωμος, ἐπὶ
ἀρίστου χαρτοῦ, εἰς μέγα σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

Τιμῶνται: Πεντηκοστάριον	Δρχ.	100
Τριῶδιον	»	150
Μηνᾶιον Σ/βρίου-Ὀκτωβρίου »		80

Ἐπὶ Ἐκτύπωσιν:

ΜΗΝΑΙΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, ΜΕΓΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ,
Μ. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ, ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Σοῦ ἔγραψα μερικά γιὰ τὰ «τυχερά» στὸ προηγούμενόν μου γράμμα. Τὰ «τυχερά» εἴτε πλούσιος εἶσαι εἴτε φτωχός, εἶναι «τυχερά». Δηλαδή αὐτὰ δὲν τὰ παίρνεις ἐπειδὴ εἶσαι «λιμασμένος», ἐπειδὴ εἶσαι νηστικός καὶ τὰ περίμενες ἐσὺ καὶ τὰ παιδιά σου. Τὰ παίρνεις σὰν μιὰ προσφορά τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὸν πατέρα, ποῦ τὸ βαφτίζει, τὸ στεφανώνει, τὸ ἀγιάζει, τὸ καταρτίζει γιὰ τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Δὲν εἶναι πληρωμὴ αὐτά, ἀλλὰ μιὰ ἐπὶ πλεόν ἀπόδειξις τῆς ἀγάπης, τοῦ πνευματικοῦ δεσμοῦ μεταξὺ τοῦ ἀγιάζοντος Ἱερέως καὶ τοῦ ἀγιαζομένου πιστοῦ. Δὲν ἐκδηλώνεται βέβαια μὲ ὑλικὰς προσφοράς αὐτὸς ὁ δεσμός, οὔτε ἡ ποσότης καὶ τὸ εἶδος φανερώνουν τὸ βαθμὸ του. Ἄλλ' ὅμως ἡ εὐχαρίστησις, ποῦ γίνεται στὴν ψυχὴ τοῦ δίδοντος πρὸς τὸν Ἱερέα, εἶναι ἓνα καλὸ τραπέζι γι' αὐτόν. Δὲν σημειώνεται, σὰν πληρωμὴ στὴ συνείδησι ἐκείνου ποῦ τὸ δίνει, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐκείνου ποῦ τὸ παίρνει, πολὺ περισσότερο δὲν τὸ θεωρεῖ ἐξευτελιστικό. Καὶ ἂν βέβαια, εἶναι ὁ Ἱερεὺς εὐκατάστατος, ἔχει τὸ ταμεῖο τῶν πτωχῶν του, καὶ συνεπῶς, ἄς λαμβάνονται γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ. Δὲν ὑπάρχει καμμιά μομφή. Θὰ μοῦ εἰπῆς: Καλὰ, φύλαγε ὁ ἐνορίτης μου νὰ μὲ φιλοδώρησῃ τὴν ὥρα τῆς Ἱεροπραξίας μου; Νὰ σοῦ εἰπῶ. Σκέπτεσαι ὠραία, σὰν πνευματικὸς ἄνθρωπος καὶ μὲ λεπτότητα ἐσὺ. Καλὸ θὰ ἦταν νὰ μὴ ἀνακατεύῃ τὴ Χάρι ποῦ ἀγιάζει μὲ τὸ Μαμμωνᾶ. Κι' ἂν ἤθελε νὰ δώσῃ κάτι στὸν Παπᾶ του νὰ τὸ στείλῃ ἄλλῃ ὥρα στὸ σπίτι του. Ἄλλὰ δὲν γίνεται. Δὲν εἶναι ἀπόβλητο αὐτό, ἂν, ὅπως εἶπαμε, ὑπάρχῃ μιὰ ὠραία προαίρεσις νὰ τοποθετηθῇ ἔτσι τὸ πρᾶγμα. Δηλαδή αὐτὸ τὸ φιλοδώρημα μετὰ τὴν Ἱεροπραξία δὲν δίδεται οὔτε γιὰ πληρωμὴ οὔτε φυσικὰ καὶ μὲ πικρία, οὔτε καὶ μὲ συναίσθημα ντροπῆς νὰ λαμβάνεται. Οἱ ἐν τῷ Ἱερῷ ἐργαζόμενοι τὰ τοῦ Ἱεροῦ ἐσθίουσι, μολονότι ἡ δικὴ μας Θρησκεία δὲν εἶναι τύπος, ἀλλ' οὐσία, εἶναι πνευματικὴ. Πάντως τὰ «τυχερά» μένουσι ὡς κάτι ποῦ γιὰ μὲν τοὺς φτωχοὺς Ἱερεῖς εἶναι κάποια ἐνίσχυσι. Γιατὶ παιδιά ἔχουν, μὲ ἀνάγκας τόσας, ἔφυγαν ἄλλωστε τόσα «καλούδια», ὕστερα ἀπὸ τὴν πλήμμυρα τοῦ ἀθεϊσμοῦ, τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῆς ἀμαρτίας. Καὶ προσφορὰς δὲν πολυφέρνουσι τῶρα, οἱ Χριστιανοὶ τὶς ἀραίωσαν, ἂν δὲν τὶς σταμάτησαν καθόλου, ἱεροτελεστοῦν δὲν κάνουν, ἐκτὸς ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἄλλοιῶς. Ἄλλὰ γιὰ τοὺς πλουσίους Ἱερεῖς αὐτὰ προσφέρονται γιὰ τοὺς φτωχοὺς. Ὁ Ἱερεὺς εἶναι ἄξιος ἐμ-

πιστοσύνης και ὁ μόνος πού γνωρίζει τις ἀνάγκες τῶν ἐνοριτῶν του. Γι' αὐτὸ τὰ «τυχερά» τὰ διαθέτει σύμφωνα μὲ τὴν ἱερατική του συνείδησι. Καὶ τὸ ξέρουσι πολὺ καλὰ οἱ ἐνορίτες αὐτό. Ἐὰν μ' ἐρωτήσετε προσωπικῶς σεῖς πού ἔχετε τὰ μέσα και καλοζήτε—ἐννοῶ τοὺς τῶν πόλεων— καλὸ θὰ εἶναι νὰ μὴ παίρνετε τίποτε, ἔστω κι' ἂν τὰ διαθέτετε γιὰ σκοποὺς ἱεροῦς. Δὲν εἶναι σήμερα ὁ ἀπλοῦς, ὁ ἀφελής, ὁ ἀθῶος ἐνορίτης. Πονήρησεν ὁ κόσμος. Θὰ σὲ εἰπῆ ἀχόρταγο, πλεονέκτη και ὅ,τι δὲ φαντάζεσαι, ἐκτὸς φυσικὰ ἐκείνων πού σὲ ξέρουσι. Ὅπως βλέπης, λοιπόν, δὲν κατακρίνει κανεὶς τὴν λήψιν τῶν «τυχερῶν» οὔτε και ἡμπορεῖ νὰ τ' ἀπαγορεύσῃ, γιατί δικαίωμα ἔχει ὁ ἐνορίτης νὰ κάμῃ τὸ δῶρό του στὸν παπᾶ του, και ὑποχρέωσιν ἔχει ὁ παπᾶς του νὰ τὸ δεχθῆ, προκειμένου νὰ πικράνῃ μὲ τὴν ἄρνησί του τὸν ἐνορίτη του. Ἄλλ' ὅμως, ἀδελφέ, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου μέχρι τοῦ ἄλλου, δηλαδή τῆς βαναύσου και ἐξευτελιστικῆς ἀπαιτήσεως χρημάτων γιὰ τὴν ἱεροπραξία ἐκ μέρους τοῦ Ἱερέως, ὑπάρχει, φρονῶ, κολοσσία διαφορά, ὑπάρχουν μάλιστα πολλοὶ τῶν Ἱερέων, πού ἐκ τῶν προτέρων «παζαρεύουν» τὴν ἱεροπραξία. Αὐτὸ τὸ «παζάρευμα» εἶναι πολὺ ἐξοργιστικό. Οἱ πιστοὶ πᾶχουν τὴν ἀνάγκη τοῦ Ἱερέως ὑποκύπτουν γιὰ νὰ μὴ φορτωθοῦν κατάρες ἀπὸ κανένα παπᾶ, ἀλλὰ μέσα τους γογγύζουν τρομερὰ και ὁ γογγυσμὸς ἀκούεται στὰ καφενεῖα και στὶς γειτονιές. Ἐλεεινότερα εἶναι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἱερέως, πού ἀπαιτεῖ χρήματα και ἀναμένει χρήματα γιὰ τὸν «κόπο» του στὶς λυπηρὲς περιστάσεις τοῦ πιστοῦ. Στὴν ἀρρώστεια, στὸ θάνατο, στὴν κηδεῖα. Ὑπῆρξαν και ὑπάρχουν Ἱερεῖς, πού ἐνῶ ξέρουσι πὼς ἡ οἰκογένεια ἔχει ἐξαντληθῆ λόγω τῆς πολυχρονίου ἀρρώστειας στοὺς γιαιτροὺς, στὰ φάρμακα και στὶς τόσες ἀνάγκες διαιτητικῆς φύσεως, ἀπαιτοῦν χρήματα και μάλιστα τόσα ὅσα βαστάει ἡ καρδιά τους. Καὶ μονάχα αὐτό; Ἄλλοι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς κηδεῖας ἢ και μετὰ τὴν κηδεῖα, και ἐνῶ ἀκόμη ὁ καπνὸς τοῦ νεκρολίβανου δὲν ἔχει διαλυθῆ και οἱ θρῆνοι δὲν κατέπαυσαν και οἱ κοπετοὶ τῶν συγγενῶν δὲ σταμάτησαν, τιμολογοῦν τὸν κόπο τους και πιεζοῦν στὸ διπλὰνὸ δωματίο ἢ στὸ προαύλιο τοῦ σπιτιοῦ πού συνέβη τὸ θανατικό, τοὺς συγγενεῖς γιὰ τὰ χρήματα, τὰ «δικαιώματά» τους δηλαδή. Δὲν πιστεῶ νὰ τὰ θεωρῆς ὑπερβολικὰ αὐτά. Εἶναι τόσες οἱ ἀπρέπειες μερικῶν, πού θὰ χρειασθῆ εἰδικὸς τόμος νὰ περιληφθοῦν ἐκεῖ. Ἀγαπητέ μου, πόνος ὑπάρχει. Δὲν συμπονεῖς; Δάκρυ κυλάει συνέχεια, καυτερὸ στὸ θάνατο προσφιλοῦς ὑπάρξεως. Δὲν συντρίβεσαι; Μαῦρα πανιά ἀπλωσαν στὴν πόρτα, στὰ μπαλκόνια, στὰ παράθυρα. Καὶ σὺ ἔχεις δυνατὴ ψυχὴ νὰ τιμολογᾷς τὸν «κόπο» σου και νὰ ἀπαιτῆς χρήματα ἀπὸ τοὺς πονεμένους ἐκείνη τῆ στιγμῆ. Ἐσὺ ὁ

παπᾶς; Ὁ πνευματικὸς Πατέρας. Ἐσὺ ποὺ θὰ ἔπρεπε, ἂν μά-
λιστα εἶναι φτωχικὸ τὸ σπίτι ποὺ πενθεῖ, νὰ ἐνισχύσῃς τὴν οἰκο-
γένεια στὴν περίστασί της καὶ νὰ τῆς δώσῃς βάλσαμο παρηγορίας;
Εἶναι φοβερό!... Κάτι ἄλλοι, πάλιν, ἔχουν ἐφεύρει τὰ «λαδώματα».
Παίρνουν λίγο λαδάκι κατὰ τὰ πανηγύρια τῶν Ναῶν καὶ ἀρχί-
ζουν τὸ «σταύρωμα» καὶ δίπλα ἔχουν τὸ δίσκο τῆς ἱερατικῆς ἐπαι-
τείας. Δηλαδή. Ἐχουν δίπλα ἀπὸ τὸ δίσκο τὴν εἰκόνα τοῦ ἑορ-
ταζομένου ἀγίου καὶ μπροστά της ἓνα καντηλάκι ποὺ καίει. Ἐνα
ξυλάκι μὲ βαμπάκι καὶ πιὸ πέρα μιὰ καρέκλα. Μπροστά ἀπ' αὐτὰ
περνάει ὁ θρησκὸς λαὸς γιὰ νὰ προσκυνήσῃ. Ἐκεῖ σταματᾷει
γιατὶ πρέπει νὰ πληρώσῃ. Ἐπλήρωσε βέβαια στὸν ἄλλον παπᾶ,
ποὺ ἔχει ἀγιασμὸ στὴν πόρτα, ἐπλήρωσε στὸ παγκάρι γιὰ τὸ κερὶ,
ἐπλήρωσε δυὸ-τρεῖς δίσκους, καὶ τώρα γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσι τῆς
ἀναγκαστικῆς φορολογίας, προστίθεται καὶ τὸ «λάδωμα». Καὶ
μονάχα αὐτό; Χρήματα γιὰ τὰ βάρια, χρήματα γιὰ τὰ σταυρο-
λούλουδα, χρήματα καὶ τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ μὲ τὸν καταρα-
μένο τους δίσκο. Χρήματα γιὰ τοῦτο καὶ χρήματα γιὰ κεῖνο. Ποῖο
πρῶτο καὶ ποῖο δεῦτερο νὰ θυμηθῇ καὶ νὰ σημειώσῃ κανεὶς ἐδῶ.
Μὲ μιὰ λέξι: Ἐν τ ρ ο π ῆ!... Καταβαραθρωθήκαμε ὅλοι, ἐξ
αἰτίας ὠρισμένων, ποὺ δὲν χάνουν καμμιά εὐκαιρία νὰ τραβήξουν
παράδες. Καὶ τώρα αὐτὴ ἡ ἀπαίτησις πῆρε μορφή ἀγράφου νό-
μου καὶ προκαλεῖ μιὰν εὐχάριστον ἐκπληξιν ἂν συμβῇ νὰ ὑπάρ-
ξῃ παπᾶς ποὺ δὲν παίρνει λεφτά, ποὺ δὲν ζητάει λεφτά, ποὺ δὲν
δέχεται λεφτά. Καὶ λέει ὁ κοσμάκης. Εἶδες τί καλὸς παπᾶς εἶναι;
"Αχ! παιδί μου! Ἄν ἔλειπαν κι' αὐτοί, θάχαμε ἀλλαξοπιστήσει...
Αὐτὰ δίνουν καὶ παίρνουν. Τὰ ξέρεις κι' ἐγὼ καὶ σὺ κι' ὁ κόσμος
ὅλος. Ἄκουσε ἀδελφέ, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ,
στὸ κάτω τῆς γραφῆς: Ἐσὺ σὲ τί δίνεις μεγαλειότερη σημασία; Στὸ
ἠθικὸ κέρδος, ποὺ θὰ προκύψῃ μὲ τὸ σεβασμὸ τῆς ἱερατικῆς σου
ἀξιοπρεπείας ἢ στὸν πολὺν ἢ ὀλίγον μαμμωνᾶν, ποὺ θὰ βάλῃς στὴν
τσέπη σου; Ἀξίζει τὸν κόπο νὰ σκανδαλίζουμε ψυχὰς γιὰ λίγα
κέρματα; Δὲν νομίζεις πὼς ἡ ἀνωτερότης σου στὴν ἐκτέλεσι τοῦ
καθήκοντός σου σὲ ὑψώνει στὰ μάτια τοῦ ποιμνίου σου; Ἐγὼ
σοῦ προσθέτω καὶ κάτι ἄλλο. Ὅτι δὲν θὰ στερηθῆς καὶ τῶν πλου-
σιῶν σου δωρεῶν ἂν δὲν ἐπαιτῆς. Περισσότερα θὰ εἰσπράττῃς
ὅταν ἀφίσης τὸν ἐνορίτη σου στὴν καλὴ του διάθεσι. Καὶ μονάχα
αὐτὸ τὸ κέρδος στὸν αἰῶνα τῆς πλεονεξίας καὶ τοῦ ὕλισμοῦ, ὡς καλὴ
φήμη θὰ ξεπεράσῃ τὴν ἐνορία σου. Εἶναι ἄσχημο πρᾶγμα νὰ σκέ-
πτεται ὁ ἐνορίτης σου νὰ καλέσῃ τὸν παπᾶ γιὰ νὰ τοῦ κάμῃ ἓναν
ἀγιασμὸ, ἓνα εὐχέλαιο, μιὰ παράκλησι στὴν Παναγία. Δὲν ἐγι-
νες παπᾶς μονάχα νὰ λειτουργῆς τίς Κυριακὰς ἢ τίς γιορτές, ποὺ
σὲ ὑποχρεώνει ὁ νόμος καὶ οἱ Κανόνες. Ἀλλὰ καὶ νὰ περιποιήσαι

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»

ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Οἱ διχόνοιες μεταξύ τῶν Χριστιανῶν πρέπει νὰ σταματοῦν, μὲ τὴν εἰρήνην μεταξύ τους καὶ τὴν ἀγάπην.

Δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ μὴ συμβαίνουν κι' ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανούς διάφορες προστριβές. Γιατὶ λογῆς λογῆς εἶναι οἱ δρόμοι τῆς ζωῆς. Καὶ συχνὰ μᾶς δίνονται ἀφορμές νὰ διαφωνοῦμε, νὰ λογομαχοῦμε, καὶ νὰ διαπληκτιζώμεθα μ' ἄλλους, πού ἔχουν ἀντίθετα ἀπὸ τὰ δικά μας συμφέροντα!

Θᾶπρεπεν ὅμως οἱ διαφωνίες μας αὐτὲς νὰ καταπαύουνε, μὲ τὴν ἴδιαν εὐκολία, πού ἐσταμάτησε καὶ ἡ διαμάχη τοῦ Ἰακώβ μὲ τὸν ἀντίπαλό του, ἀφ' οὗ ἐπαλαίψανε μιὰν ὀλόκληρη νύκτα (Γεν. λβ', 11). Ἔτσι, ὅταν ἐξημέρωσε πλέον κι' ἐρόδισεν ὁ οὐρανός, ὁ Ἰακώβ δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὸν ἀντίπαλό του νὰ φύγῃ προτοῦ νὰ τοῦ ζητήσῃ καὶ νὰ πάρῃ τὴν εὐλογία του. — Δὲν σὲ ἀφήνω—λέγει—νὰ φύγῃς ἂν δὲν μοῦ δώσῃς πρῶτα τὴν εὐλογία σου. «Δὲν θὰ φύγῃς ἂν δὲν μ' εὐλογήσῃς προτῆτερα» (Γεν. λθ' 26»).

πνευματικῶς καὶ ἀδαπάνως τὸν ἐνορίτη σου, νύχτα-ἡμέρα, εἶναι ἢ δὲν εἶναι πλούσιος. Ὁ παπᾶς δὲν εἶναι ἐπαγγελματίας νὰ κανονίξῃ τὰς ἀπολαυὰς του καὶ τὰ ἡμεροδούλια του ἀπ' αὐτά. Τώρα πού σέβαλαν στὸν κρατικὸ προϋπολογισμό, γιατί τὸ ζήτησες, θὰ πάθῃς χειρότερα. Μπορεῖ βέβαια ἄγγρα νὰ ζητᾶς καὶ νὰ παίρνης ὅσα ζητᾶς, χωροφυλακιστικά, ἀλλ' ὅμως ὁ ἐνορίτης σου θὰ σὲ βλέπῃ κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του μὲ ἄγριο μάτι. Θὰ περνᾶς κι' ἂν δὲν ἀσχημονῇ, πάντως δὲν θὰ σηκώνεται ἀπὸ τὴν καρέκλα ὅταν περνᾶς. Θὰ σὲ περιφρονῇ. Σὲ συμφέρει ὁ ψυχικὸς βρασμὸς τῶν ἐνοριτῶν σου;

Ἄλλ' ἄς ἀλλάξουμε θέμα.

Μὲ ἀγάπην Χριστοῦ Χ.

”Ω! Τί ώραῖο πράγμα, πού θάτανε, ἂν καί οἱ φιλονεικίες καί οἱ διαπληκτισμοί καί οἱ καυγάδες ἀνάμεσα σέ Χριστιανούς πού ἀντιγνωμοῦνε, εἶχανε τήν ἴδια τύχη κι’ ἐπαίρνανε παρόμοιο τέλος! Τί ἔξοχο θάτανε, ἂν μιάν ἀναταραχή πού προηγήθηκε, τήν ἀκολουθοῦσεν ἡ γαλήνη τῶν ψυχῶν! Ὑστερα ἀπό τήν διαφωνία ἡ ὁμόνοια! Μετά τήν ἔχθρα ἡ εἰρήνη! Ὑστερα ἀπό τήν ἀντιπάθεια καί τίς ἀντιλογίες καί τὰ μαλλώματα, ἡ συμπάθεια καί ἡ εὐλογία καί ἡ ἀμοιβαία κατανόηση! Τί θαυμάσιος λόγος, ν’ ἀνεβαίνη στό στόμα τοῦ ἐνός, καί τί τερπνότατον ἀκρόαμα, ν’ ἀκούη ὁ ἄλλος τὰ λόγια αὐτά «Εὐλόγησέ με· δὲν θά σ’ ἀφήσω νά φύγης ἂν προτῆτερα δὲν μ’ εὐλογήσης!»! Ἐγὼ τὰ λόγια αὐτά τὰ παρομοιάζω μὲ τὸ ἅγιον ἐκεῖνο ἄρωμα τοῦ Ψαλμοῦ «πού κατέβηκεν ἐπάνω στὸν πώγωνα τοῦ Ἰακώβ· κι’ ἐπάνω στὶς ἄκρες καί τὰ κράσπεδα τῆς ἔνδυμασίᾳς του» (Ψαλμ. ρλβ’, 2).

Ναί, αὐτὸς ὁ λόγος «εὐλόγησον» ἀνάμεσα σέ δυὸ ἀνθρώπους πού προτῆτερα εἶχανε ἔχθρα μεταξύ των καί φιλονεικοῦσαν κι’ εἶχανε ἀνάψει ἀπὸ τὸ θυμὸ, εἶναι σὰν μιὰ δροσιά πού κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καί δὲν ἀφήνει νά ξαναζωντανέψουν καί νά ξαναπυρῶσουν οἱ φλόγες μιᾶς μανιακῆς πυρκαϊᾶς. Εἶναι «ὅπως ἡ ζωογόνα δροσούλα τοῦ Ἰακώβ, πού σκεπάζει τὰ ὄρη τῆς Σιών». Ναί· ναί· αὐτὸ τὸ «εὐλόγησον» καταγλυκαίνει, δροσίζει, ζωογονεῖ, ὅταν λέγεται σὲ τέτοια περίσταση· «εἶναι εὐλογία τοῦ Κυρίου· καί ζωὴ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων» (Ψαλμ. ρλβ’, 3).

Ἐχε λοιπόν, Χριστιανέ μου, πάντα στὸ νοῦ σου, στὶς διαφορὲς σου καί στὶς ἀντιθέσεις σου μὲ τοὺς ἀδελφούς σου, τὸ κατόρθωμα αὐτὸ τοῦ Ἰακώβ, γιὰ νά κατορθώσης κι’ ἐσὺ τὴν μεγάλην αὐτὴν εὐλογία. Καί νά μὴν ξεχνᾶς ποτέ σου τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου μας, πού τὴν διδασκόμαστε στὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο. Ἄν ἡ διαμάχη πού σὲ κάνει νά ἐχθρεύεσαι τὸν ἀδελφὸ σου

ἀρχίση ἀπὸ τὸ πρῶτ' καὶ βασιτάξῃ ὀλόκληρη τὴν ἡμέ-
ρα, «ὅς μὴ βασιλέψῃ ὁ Ἥλιος, μὲ θυμὸ ἐναντίον τοῦ
ἀδελφοῦ σου» (Ἐφεσ. δ', 26).

Ἄν ὁ παροργισμὸς καὶ ἡ διαμάχη ἀρχίση ἀπὸ
βραδύς, ἐσύ, ὅταν ἀσπρογαλλιᾶξῃ ὁ οὐρανός, προμη-
νύοντας πῶς ὁ Ἥλιος θ' ἀνατείλῃ σὲ λίγο, δόσε τὸ τὲ
λος, καὶ ζήτα, ὅπως ἔκανε καὶ ὁ Ἰακώβ, τὴν εὐλογία
τοῦ ἀντιπάλου σου.

Καὶ στὸ σημεῖον αὐτό, σὲ παρακαλῶ, Χριστιανέ
μου νὰ σκεφθῆς μαζί μου κι' αὐτό· πῶς ἂν ἡ φιλονικία
καὶ ἡ ἔχθρα καὶ ἡ διαμάχη εἶναι ἔργον τοῦ σκοταδιοῦ
καὶ τῆς νύκτας· ἡ συμφιλίωση καὶ ἡ ἀλληλοσυγχώρεση
μὲ τὸν ἀδελφὸ σου, μὲ τὸ «εὐλόγησον», εἶναι ἔργο τῆς
ἡμέρας καὶ τοῦ φωτός.

Τὴν ψυχὴν πρέπει νὰ τὴ βάζωμε πάνω ἀπὸ τὸ σῶμα.

Ἡ φρήνηση ὑπαγορεύει, νὰ προσέχῃ ὁ ἄνθρωπος
στὰ διάφορα περιστατικὰ πού τοῦ λαχαίνουν, νὰ δια-
φυλάξῃ, ἂν μπορέσῃ, σῶα καὶ ἀκέραια ὅλα τὰ ὑπο-
στατικὰ του. Κι' ἂν αὐτὸ δὲν εἶναι βολετό, νὰ πασ-
χίζῃ νὰ φυλάξῃ τοῦλάχιστον τὰ σπουδαιότερα. Αὐτὸ
κάνουν καὶ οἱ ναῦτες, ὅταν κινδυνεύουνε στὴ θάλασσα.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰακώβ, ὅταν εἶδεν ν' ἀρχεται ἐναν-
τίον του ὁ Ἡσαὶ μὲ τετρακόσιους ἄνδρες, ἐπειδὴ ἐ-
φοβήθηκε μήπως κινδυνέψῃ ἀπὸ τὴν ὀργήν του καὶ ἀπὸ
τὴν ἔχθράν του ὀλόκληρη ἡ συνοδεία του, διέταξε νὰ
πᾶνε μπροστὰ οἱ δυὸ ὑπηρέτριές του μαζί μὲ τὰ παι-
διά τους· πίσω δὲ ἀπὸ αὐτὲς ἐτοποθέτησε τὴν Λεῖα
μαζί μὲ τὰ δικά της παιδιά. Καὶ τελευταῖα τελευταῖα
καὶ πίσω ἀπὸ αὐτὲς ἐτοποθέτησε τὴν Ραχήλ καὶ τὸν
ἀγαπημένον τοῦ Ἰωσήφ. Προσφιλέστερη καὶ τιμιώ-
τερη ἀπὸ τὴν Ραχήλ καὶ ἀδὸ τὰ παιδιά πού εἶχεν ἀπο-
κτήσει ἀπὸ αὐτὴν ἦταν ἡ Λεῖα. Καὶ μὲ τὴν διάταξιν
αὐτὴν ἐμηχανεύθηκε, πῶς θ' ἀπομακρύνῃ, ὅσον ἡμπο-
ροῦσε περισσότερον τὸν κίνδυνον καὶ ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἀπὸ
τὰ πρόσωπα πού τοῦ ἦταν ἀγαπητότερα.

Τὸ ἴδιο πρέπει νὰ κάνης καὶ σύ, Χριστιανέ μου, σὲ κάθε παρόμοια περίσταση, πού θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ κινδυνέψῃ ἢ ἡ Ραχὴλ ἢ ἡ Λεία. νῆ τὸ σῶμά σου δηλαδή καὶ ἡ ζωὴ σου, πού εἶναι πολὺ κατώτερης ἀξίας, ἢ ἡ ψυχὴ σου, πού εἶναι θεία καὶ πολὺ τιμιώτερη. Τὸ τί πρέπει ν' ἀποφασίσῃς, σὲ διδάσκει ἱκανοποιητικὰ ἡ ἱστορία αὐτή.

Διδασκόμαστε ἐπίσης, πὼς οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ προεστῶτες καὶ ὁ καθένας πού εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἄλλων, πρέπει κάποτε κάποτε νὰ ἀφήνῃ τὸν ἑαυτό του νὰ κινδυνέψῃ, γιὰ νὰ προφυλάξῃ αὐτοὺς πού εἶναι κάτω τῶ ἀπὸ τὸ πρόσταγμα του.

Ἔτσι καὶ ὁ Ἰακώβ, σὰν ἄκουσε πὼς φοβερὸς καὶ τρομερὸς θὰ τοῦ ἐπιτίθετο ὁ Ἡσαῦ, ἐφρόντισε, ἐπάνω ἀπ' ὅλα, γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἀγαπημένης του Ραχὴλ καὶ τοῦ παιδιοῦ πού εἶχεν ἀπὸ αὐτήν, τὸν Ἰωσήφ, κι' ἔβαλεν ἐμπρός τους τὴ Λεία μὲ τὰ παιδιὰ τη· σὲ τόπο πού ἦτανε πλησιέστερος πρὸς τὸν κίνδυνο πού ἐρχόντανε. Δὲν ἔμεινε ὅμως κι' ὁ ἴδιος στὰ μετόπισθεν· ἀλλὰ ἐπρότρεξε κι' ὁ ἴδιος ἐστάθηκε πιὸ ἐμπρὸς ἀπὸ ὅλους· καὶ πρῶτος αὐτὸς ἀντιμετώπισε τὸν Ἡσαῦ. Κι' ἔτσι, ἐπῆρεν αὐτὸς ἐπάνω του τὸν μεγαλύτερο κίνδυνο· «Αὐτὸς δὲ ἐτράβηξε πιὸ μπροστὰ ἀπὸ ὅλους». (Γεν. λγ', 3).

Τὰ δῶρα δὲν εἶναι ὅλα ἀποδεκτά, οὔτε ὅλα ἀπορρίψιμα.

Μὲ κανένα τρόπο δὲν θέλησε νὰ δεχθῇ ὁ Ἡσαῦ τὰ πλούσια δῶρα, πού γυρίζοντας ἀπὸ τὴν πολυκαιρινὴ του ἀποδημίᾳ τοῦ ἐπρόσφερον ὁ ἀδελφός του Ἰακώβ· «Κράτα τα τὰ πράγματά σου. (Γεν. λγ', 9). Ἐγὼ ἔχω πολλὰ· κράτα λοιπὸν καὶ σί, ἀδελφέ μου, τὰ δικά σου.

Βρίσκει κανεὶς σήμερα εὐκόλα ἄνθρωπο, πού νὰ μὴ θέλῃ νὰ δεχθῇ τὰ δῶρα πού τοῦ προσφέρουν, κι' ἐπειδὴ ἔχει πολλὰ, ἀρνίεται νὰ δεχθῇ αὐτὰ πού τοῦ δίνουν; Σπανιώτατον εἶναι τὸ φαινόμενον αὐτὸ στοὺς σημε-

ρινούς μας καιρούς. Ἄλλὰ ὅσα περισσότερα ἔχει καίς, τόσα περισσότερα καὶ θέλει. Ὁ Ἰακώβ ὅμως στάθηκε σ' αὐτό· καὶ στὸ τέλος ἔπεισε τὸν ἀδελφό του νὰ δεχθῆ, σὰν εὐλογία, αὐτὰ ποὺ τοῦ προσέφερε. Τοῦ εἶπε, πῶς ὁ Θεὸς τὸν ὑπερεπλούτισε· καὶ δὲν ὑπάρχει κανένας ἀπολύτως φόβος, μήπως στενοχωρηθῆ ἀπὸ τὴ στέρησή τους. Κι' ἔτσι, μὲ τὰ παρακάλια του καὶ μὲ κάθε τρόπο, τὸν ἔπεισε νὰ μὴν ἀπορρίψη τὰ δῶρά του «Καὶ τὸν ἐβίασε· κι' αὐτὸς τὰ δέχθηκε» (Γεν. λγ', 11).

Οὔτε εὐλογο οὔτε καὶ πρεπούμενο ἦτανε ν' ἀρνηθῆ περισσότερον ὁ Ἡσαῦ τῆ δωρολοψίαν αὐτήν. Ἐκεῖνος ποὺ τοῦ τὰ ἐχάριζε, τοῦ τὰ ἐχάριζε, σὰν εὐλογία καὶ ἀπὸ εὐχαρίστηση. «Δέξου τὴν εὐλογία μου»· οὔτε φτωχὸς ἦτανε αὐτὸς ποὺ τοῦ τὰ ἐχάριζε· οὔτε καὶ τᾶδινε ἀπὸ τὸ ὑστέρημά του, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν περίσσιο πλοῦτο ποὺ τοῦ ἐχάρισεν καὶ τὸν ἐπλούτισεν ἄφθονο ὁ Θεὸς «Ὁ Θεὸς μ' ἐλέησε· ἔχω τὰ πάντα πλούσια»· Καὶ γι' αὐτὸ ἐπέμεινε καὶ τὸν ἐβίασε νὰ δεχθῆ τὰ δῶρά του. «Καὶ τὸν ἐβίασεν ὁ Ἰακώβ, καὶ τὰ ἐδέχθηκε».

Καὶ τὸ κυριώτερον ἀπ' ὅλα, αὐτὸς ποὺ τοῦ τὰ ἐχάριζεν ἦτανε ἀδελφός του. Κι' ἂν ὁ Ἡσαῦ ἐπέμενεν ὡς τὸ τέλος νὰ μὴ δεχθῆ τὰ χαρίσματά του, θᾶφηνε τὸν ἀδελφό του στὴ δίκαιην ὑπόψια καὶ μὲ τὸ φόβο, πῶς μὲ τὴν ἀπρεπὴν αὐτὴν ἀρνήσή του ἦτανε θυμωμένος ἀκόμη μαζί του καὶ πῶς ἐβυσσοδομοῦσεν ἐναντίον του, κρύβοντας τὴν ὀργή του. Καὶ πῶς, ἀναβάλλοντας πρὸς στιγμὴν καὶ γιὰ τὴν ὥραν αὐτὴν τὴν ἐκδίκησή του, δείχνει φανερὰ καὶ σταθερὰ τὴν προαίρεσή του, νὰ μὴν τὸν συγχωρήσῃ.

Ἐπάρχουν λοιπὸν καὶ μερικὲς περιστάσεις, ποὺ δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος ν' ἀπορρίπτῃ τὰ δῶρα ποὺ τοῦ προσφέρουν. Ἐπάρχουν λόγοι κάποτε, ποὺ τὸν ἀναγκάζουν νὰ τὰ δεχθῆ, ἔστω κι' ἂν δὲν θέλῃ. Κι' ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ πρέπει νὰ φανῆ, πῶς τὰ δέχεται μ' εὐχαρίστηση καὶ πῶς εἶναι πασίχαρος γιὰ τὴν προσφορά τους.

Μτφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἡ πορεία πρὸς τὸν τόπον τοῦ δράματος

Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνησεως Σταθμὸς διὰ τὴν συνέχισιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος τῆς νηστείας

Εἰς τὸ Βυζάντιον ὅπου μετεφέρθη ὁ Τίμιος Σταυρὸς

Ἡ ἀνοιξις μᾶς βρίσκει καὶ πάλι στὸ μέσο δρόμο τῆς πορείας πρὸς τὸν τόπο καὶ τὸ θεῖο δράμα τοῦ Γολγοθᾶ. Γεμίζει τὴν ψυχὴν μας ἡ ἐποχὴ αὐτὴ μὲ ἀρώματα καὶ ἐλπίδες καὶ δημιουργεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ σκέψις καὶ ὁ παλμὸς μας βαπτίζονται σὲ μιὰ κολυμπήθρα ἑστασιασμοῦ καὶ χριστιανικῆς ὑποβλητικότητος. Γύρω μας ἡ φύσις, μιὰ ἄλλη θρησκεία κι' αὐτὴ μὲ τὴν πνοὴ τῆς ἀγνότητος καὶ τῆς ὁμορφιάς της, μᾶς ἀποκαλύπτει δράματα φευγαλέα, πίσω ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρέχει καλπάζοντας ἡ σκέψις καὶ ὁ πόθος μας. Φυσιολάτρες ὁραματιστὲς ἀφίνουμε τὸν ἑαυτό μας νὰ αἰωρῆται καὶ νὰ λικνίζεται ἐπάνω στὰ φτερά ἐνὸς κόσμου θεμελιωμένου στὰ βάθρα τῆς μεγάλης θρησκείας μας, τοῦ Χριστοῦ. Στὸν μέσο, ὡς τόσο, δρόμο τῆς πορείας μας πρὸς τὸν τόπο τοῦ θείου δράματος αἰσθανόμεθα τὸν κάματο. Ἡ πορεία καὶ ἡ νηστεία τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς περιόδου τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς κάμπιουν τὴν ψυχικὴν μας πρὸ πάντων δυναμικότητα καὶ κάποια ἀδυναμία περικυκλώνει τὸν βαθύτερο ἐσωτερικὸν μας κόσμον. Εἶναι θεῖος ὡς τόσο ὁ ἀγῶνας τῆς νηστείας καὶ ἡ τελειώσις του ἐπιτακτικὴ. Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνησεως καθιερώθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἓνα βοήθημα κραταιότατον πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ἀγῶνα αὐτοῦ. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν, τρίτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, ἡ προβολὴ τοῦ παναγίου Σταυροῦ πρὸς προσκύνησιν ἐξακολουθεῖ ν' ἀποτελεῖ τὴν χαρὰ τοῦ κόσμου, τὴν δύναμιν τῶν πιστῶν καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν τὴν ἐλπίδα. Ἀνακούφισις τῶν χριστιανῶν ἡ προβολὴ τοῦ Σταυροῦ τὴν ἡμέραν αὐτὴν, ὑπενθυμίζει ἱστορίαν χριστιανικὴν καὶ ἐθνικὴν. Ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην ἡ ἀγία Ἑλένη, ἡ μητέρα τοῦ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου, ὅταν ἐσταμάτησε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς παραμονῆς της διὰ νὰ ἀνεύρῃ τὸν σταυρὸν ποὺ καθηγιαίσθηκε μὲ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ. Ἐβραῖοι ἀνέσκαψαν τάφους, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνευρέθησαν τρεῖς σταυροί. Ποῖος ἦταν ἀπὸ τοὺς τρεῖς ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου; Ἡ εὐσεβὴς βασιλομήτωρ ἀντικρίζοντας τὸ πέρασμα τῆς πομπῆς ἐνὸς νεκροῦ διέταξε νὰ προσεγγίσουν τὸ φέρετρο κοντὰ στοὺς σταυροὺς, ποὺ εἶχαν ἐσκαφῆ. Ἀκίνητος ὁ νεκρὸς καθὼς τὸ φέρετρο ἐπὶ τοῦ ὁποίου

κατέκειτο ἤγγισε τοὺς δύο σταυροὺς τῶν συσταυρωθέντων ληστῶν. Μόλις ὁμως ἤγγισε τὸν τρίτον Σταυρὸν συνετελέσθη τὸ θαῦμα. Ὁ νεκρὸς ἀνεστήθη καὶ ἀνεκάθησεν, ὅπως ὁ φίλος τοῦ Χριστοῦ ὁ Λάζαρος. Δὲν ὑπῆρχε πλέον ἀμφιβολία περὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ Σταυροῦ αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον μετέφερε ἡ ἀγία μητέρα τοῦ Κωνσταντίνου εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅπου ἐρωτήσθη πανηγυρικῶς ἡ ἀνεύρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, διὰ μεγαλοπρεποῦς λιτανείας, μὲ τὸν εὐσεβῆ αὐτοκράτορα ἐπὶ κεφαλῆς.

Ὁ Τίμιος Σταυρὸς ἀργότερα ἐξετίθετο πρὸς προσκύνησι τῶν πιστῶν τὴν πρώτην Κυριακὴ μετὰ τὴν ἕκτην Μαρτίου, ὡς συμπίπτουσιν μὲ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἀνευρέσεώς του ἀπὸ τὴν ἀγίαν Ἑλένην. Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, καθιερωθεῖσα ἔκτοτε εἰς ὀλόκληρον τὸν ὀρθόδοξον κόσμον, ὡς ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ὁρθοδοξία, κατασπαζομένη τὸν πανάγιον Σταυρὸν ἐλάμβανε χάριν καὶ δύναμιν πρὸς τελείωσιν τοῦ θεοῦ τῆς νηστείας ἀγῶνας, ἐπανηγυρίζετο μεγαλοπρεπέστερα πάντοτε εἰς τὸ Βυζάντιον. Εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας παρίσταντο κατὰ τὴν τελετὴν τῆς καταθέσεως τοῦ Σταυροῦ πρὸς προσκύνησιν ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ Πατριάρχης καὶ μέχρι σήμερον ἡ ἑορτὴ αὕτη τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς πλέον ὑποβλητικὰς τελετουργίας τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τοῦ Φαναρίου. Τὸ ἐκκλησίασμα προσέρχεται μὲ λευκὰ καὶ κίτρινα ἀνοιξιὰτικα ἄνθη. Μέσα σὲ τέτοια ἄνθη περιάγεται πρὸς προσκύνησιν τῶν πιστῶν καὶ ὁ Σταυρὸς. Ὁ Πατριάρχης γονυπετεῖ καὶ ἀσπάζεται Αὐτὸν καὶ ἀκολουθεῖ ἡ προσκύνησις ἀπὸ τοὺς συγχοροσταντούντας εἰς τὰ συνοδικὰ στασίδια ἀρχιερεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Πατριάρχης δίδει λουλούδια ἀπὸ τὸν Σταυρὸν. Ὁ Κύριος σώζει τὸν λαόν του καὶ εὐλογεῖ τὴν κληρονομίαν του κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν. Ὁ ὀρθόδοξος χριστιανισμὸς τοῦ Βυζαντίου, μὲ τὸ ὄραμα τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς ἱστορίας, δοκιμάζει μιὰ πραγματικὴν ἀνακούφισιν. Τὴν ἴδιαν ἀνακούφισιν δοκιμάζει καὶ ὅλος ὁ ὀρθόδοξος κόσμος, ἔτοιμος νὰ συεχίσῃ τὴν εὐλαβικὴν του μεγάλῃ πορείαν πρὸς τὸν τόπον τοῦ θεικοῦ μαρτυρίου καὶ τὸν ἀγῶνά του τῆς νηστείας. Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ἀποτελεῖ ἓνα σταθμὸν ψυχικῆς ἀνατάσεως καὶ σωματικῆς ἀγαλλιάσεως γιὰ κάθε ὀρθόδοξο χριστιανό, πού κλείνει μέσα του τὸν Χριστὸ καὶ εὐλαβεῖται τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸ Σταυρὸν του, ὡς σύμβολο μιᾶς ζωῆς λυτρωμένης ἀπὸ τὸ βάρος τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ ἁγίου Μαρκέλλου.

Ὁ θεῖος Μάρκελλος, ποῦ ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπὸ τὴν Ἀπάμεια, ἀπαρνήθηκε τὸν κόσμον κι' ἀποτραβήχτηκε στὸ Μοναστήρι ποῦ τὸ λένε τῶν «Ἀκοιμήτων», ἐπειδὴ ἐκεῖ ποτὲ δὲν σταματοῦνε οἱ θεῖες λειτουργίες καὶ οἱ δοξολογίες πρὸς τὸ Θεό! Ἐπέρασε λοιπὸν λίγος καιρὸς, κι' ὁ ἡγούμενος τοῦ Μοναστηριοῦ Ἀλέξανδρος τοῦ ἐπέτρεψε νὰ φορέσῃ τὸ Μοναχικὸ ράσο. Προτῆτερα ὅμως ἀπ' αὐτὸν εἶχε πάρει ἐκεῖ τὴ Μοναχικὴ κουρὰ κάποιος Ἰάκωβος, ποῦ εἶχε ἄλλοτε φιλία στενὴ μὲ τὸ Μάρκελλο· καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ εἶχε γίνεи ὑποτακτικὸς τοῦ Ἀλέξανδρου, εἶχε γίνεи ὁ πρῶτος καὶ ὁ καλύτερος ἀπ' ὄλους.

Δὲν ἐπέρασεν ὅμως πολὺ διάστημα καὶ ὁ Μάρκελλος ὑπερέτρησε στὴν ἀσκητικὴ ζωὴ καὶ στίς ἀρετές, ὄχι μόνο τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ κι' αὐτὸν τὸν Ἰάκωβο· καὶ γι' αὐτὸ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ὑπεραγαποῦσε.

Μὲ τὸν καθαρὸ δὲ κι' ἁγιασμένο του νοῦ, προέβλεπε μὲ τὴ φώτιση καὶ τοῦ Θεοῦ, πὼς θὰ πέθαινε σὲ λίγο ὁ Ἠγούμενος· καὶ πὼς οἱ ἀδελφοὶ θὰ ψήφιζαν αὐτὸν γιὰ διάδοχό του. Κι' ἐπειδὴ τῶβλεπε καθαρὰ πὼς θὰ γινότανε αὐτὸ καὶ δὲν ἤθελε, μὲ κανένα τρόπο, νέος αὐτὸς ἀκόμα στὰ χρόνια καὶ στὴν ἡλικία, νὰ ἡγουμένεψη ἐπάνω σὲ Γέροντες καὶ νὰ πάψῃ ἔτσι νὰ εἶναι ὑποτακτικὸς, ποῦ τόσο πολὺ τὸ χαιρότανε, ἐπειδὴ εἶχε μεγάλη ταπεινοφροσύνη, ἔφυγε ἀπὸ τὸ Μοναστήρι κρυφὰ καὶ χωρὶς νὰ τὸ

πάρῃ κανεὶς εἶδηση.

Ὅταν λοιπὸν σὲ λίγο ἔφυγεν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν ὁ ἱερός Ἀλέξανδρος, ὅλοι εἶχανε στὸ στόμα τους τὸ Μάρκελλο, καὶ ἦτανε καταλυτημένοι ποῦ δὲν ἦτανε παρών. Κι' ἐπειδὴ τὸν ἐψήφισαν, μὰ δὲν τὸν εὔρισκαν πουθενὰ ἀποφασίσθηκε νὰ ψηφίσουν γιὰ Ἠγούμενό τους τὸν Ἰωάννη, ποῦτ' ἄντε καὶ περασμένος στὰ χρόνια καὶ γεμᾶτος ἀπὸ σύνεση. Κι' ὅταν ἔμαθε τὴν καλὴν αὐτὴν ἔκβαση ὁ Μάρκελλος, ξαναγύρισε στὸ Μοναστήρι κι' ἐγίνε στὸν Ἰωάννη τὸ δεξί του χέρι καὶ πολῦτιμος σύντροφός του στὴν ἀσκησιὴ τῆς ἔξουσίας.

Κάποτε λοιπὸν ποῦ εἶχε ταξιδέψῃ ὁ Μάρκελλος, κάποιοι ἐπήγανε καὶ βάλανε λόγια στὸν Ἰωάννη γι' αὐτόν. Καὶ οἱ μὲν σοβα-

ρώτεροι ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς ἔτρεφαν γι' αὐτὸν μεγάλο σεβασμὸ καὶ γιὰ τὴν ἄλλη του ζωὴ κι' ἐπειδὴ δὲν ἐδέχθηκε τὴν ἐξουσία καὶ μὲ τόσην εὐκολίαν ἀρνήθηκε τὴν Ἑγουμένηα. Οἱ ἀνάμελοι ὁμως κι' αὐτοὶ πού δὲν ἤξεραν τὴ μεγαλοφυχία τοῦ Μάρκελλου ἔλεγαν, πὼς κι' αὐτὸ πού ἔκαμε κι' ἀπόφυγε τὴν ἐξουσία, τῶκαμε ἀπὸ τὴ δοξομανία του. Γιατὶ ἤξερε δῆθεν, πὼς θὰ προτιμηθῆ ὁ Ἰωάννης, κι' ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ φανῆ δευτερώτερός του, ἔφυγε γι' αὐτὸ ἀπὸ τὸ Μοναστήρι.

Ὅταν τᾶκουσεν αὐτὸ ὁ Ἰωάννης, ἐπειδὴ καὶ ἤθελε νὰ πείση τοὺς ἀδελφούς νὰ μὴν καταλαοῦνε εὐκολα, μὰ καὶ νὰ τοὺς δείξη σὲ πόσο ὕψος ταπεινοφροσύνης εἶχε φθάσει ὁ Μάρκελλος τοὺς εἶπε—
—“Ἄς ἀφήσωμε, ἀδελφοί μου, νὰ μᾶς φανερώσουν τὰ ἔργα τὴν ἀλήθεια. Καὶ χωρὶς νὰ προσθέση οὔτε λέξη πλέον ἐλογάζριζε ὅταν θὰ γύριζε ἀπὸ τὸ ταξίδι του ὁ Μάρκελλος, νὰ τοῦ ἀναθέση τὴ βαρύτερη καὶ τὴν πιὸ καταφρονημένη δουλειά· νὰ περιποιῆται δηλαδὴ τὰ γαϊδούρια καὶ τὰ μουλάρια τοῦ Μοναστηριοῦ. Ὅταν λοιπὸν ἔφθασε καὶ τὸν διέταξεν ὁ Ἑγούμενος νὰ καταπιασθῆ τὴν ταπεινωτικὴν αὐτὴν ἐργασία, ἔδειξε τότε ὁ Μάρκελλος ὀλοφάνερα τὸ μεγαλεῖο τῆς ταπεινωσύνης του. Γιατὶ ὄχι μονάχα ἐδέχθηκε πασίχαρος τὴ διαταγή, ἀλλὰ κι' ἐφανερώσε κάτι πού ἦταιε πολὺ μεγαλύτερο ἀκόμη καὶ πολὺ ἀνώτερο. Γιατὶ μὲ τόσην εὐχαρίστηση ἔκανε τὴ δουλειά του, ὥστε τὴν ἐλόγιαζε σὰν εὐεργεσία πού τοῦκαμαν. Καὶ λένε μάλιστα πὼς ἐζήτησε νὰ τοῦ δώσουε γραπτὴν ὑπόσχεση, πὼς δὲν θὰ τὸν βγάλουε ποτὲ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν.

Καὶ δὲν τῶλεγε μόνο, χωρὶς νὰ τὸ κἀνῃ· οὔτε καὶ τῶκανε, μὰ γιὰ λίγο μόνο καιρό. Ἀλλὰ τὸν ἐβλεπαν νὰ φανερώνη ὑπερβολικὸ ζῆλο στὸ ἔργο του· καὶ συχνὰ τόσο πολὺ ἐπέμενε καὶ τόσο ἀργοποροῦσε νὰ τελειώση τὴν ὑπηρεσία του, πού στὸ τέλος τοῦ ἐπροσπέσανε ὄλοι καὶ τὸν ἐθερμοπαρακάλεσαν νὰ παρατήση τὴ δουλειά αὐτὴ καὶ νὰ τοὺς συγχωρέση κι' αὐτούς. Γιατὶ ἦτανε, ἔλεγαν, ὅλος διόλου ἄτοπο πρᾶγμα, ἓνας ἄνθρωπος πού ἦτανε ἄξιος νὰ κυβερνᾷ ποίμνια λογικά, νὰ καταγίνεται σὲ τέτοια ἐξευτελισμένη δουλειά.

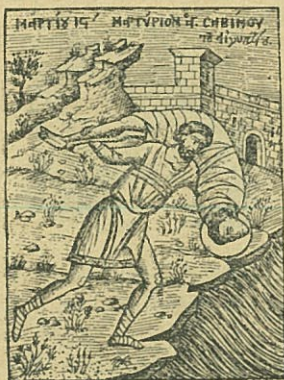
Ἡ ἄκρα ταπείνωση τοῦ Ἀββᾶ Πινούφριου.

Ὁ Ἀββᾶς Πινούφριος ἦτανε πρεσβύτερος καὶ Ἑγούμενος σ' ἓνα μεγάλο Κοινόβιο στὴν Αἴγυπτο· καὶ ἦτανε καταστολισμένος μ' ὄλες τὶς ἀρετὲς καὶ μ' ὄλες τὶς χάρες τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐβλεπε πὼς γιὰ τὴν ἀγία του ζωὴ καὶ γιὰ τὰ γηρατιά του, μὰ καὶ

για τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἠγούμενου πού εἶχε, ὅλοι τὸν ἐτιμοῦσαν καὶ τὸν ἐδόξαζαν· καὶ πῶς γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν δὲν θὰ μπορούσε νὰ τελειωθῆ, μὲ τὰ ἔργα τῆς περιπόθητῆς του ὑποταγῆς καὶ τῆς ταπεινωσύνης, πού ἀπὸ τὰ παιδιάτικα του χρόνια τὴν ἐλαχταροῦσε, ἔφυγε κρυφὰ ἀπὸ τὸ Κοινόβιό του κι' ἐτράβηξεν ὀλομόναχος στὴ Θηβαΐδα, σὲ μιὰν ἄκρη τῆς ἐρήμου.

Κι' ἐκεῖ, ἀφοῦ ἔβγαλε, γιὰ νὰ μὴ γνωρίζεται τὰ ράσα του, παρουσιάσθηκε σὰν κοσμικὸς στὸ Κοινόβιο τῶν Ταβενουσιωτῶν, βέβαιος πῶς δὲν θὰ τὸν ἀναγνώριζε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ ἀδελφούς. Ἄλλως τε τὸ Κοινόβιο αὐτὸ ἦτανε πάρα πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ δικό του.

Ἐπέρασε λοιπὸν ἀρκετὸς καιρὸς, πού παρακαλοῦσε νὰ τὸν δεχθοῦνε· καὶ στὸ τέλος, ἀπὸ τὰ πολλὰ του παρακάλια κι' ἀπὸ τὴν μεγάλη του ὑπομονή, τὸν ἐδέχθηκεν ὁ Ἀββᾶς Ἠγούμενος του. Κι' ἐπειδὴ τὸν εἶδε πῶς ἦταν περασμένος πολὺ στὰ χρόνια καὶ δὲν θὰ μπορούσε γι' αὐτὸ νὰ χρησιμοποιηθῆ σὲ τίποτε ἄλλο, τοῦ ἀνέθεσε τὴν ἐπιστοασία καὶ τὴ φροντίδα τοῦ περιβολιοῦ μαζί μ' ἕναν ἄλλον ἀδελφόν, πού αὐτὸς θάχε τὴν εὐθύνη· κι' ἔτσι, σὰν ὑποτακτικὸς του, ἐπραγματοποιοῦσε καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ὑπακοή, πού τόσο λαχταροῦσε. Ἐπέρασαν λοιπὸν ἔτσι τρία ὀλόκληρα χρόνια, χωρὶς νὰ τὸν πάρη κανεὶς εἶδηση· κι' ἐνῶ ἐν τῷ μεταξὺ οἱ μαθητὲς του ἔφαχναν παντοῦ σ' ὅλη τὴν Αἴγυπτο, γιὰ νὰ τὸν βροῦνε.

Κι' ἐπὶ τέλους, ἕνας ἀδελφός, πού εἶχε φθάσει κι' ὡς ἐκεῖ, μόλις τὸν εἶδε τὸν ἀναγνώρισε ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του· ἐπειδὴ ὁμως ἀμφέβαλε ἀκόμη, ἐδοκίμαζε καὶ προσπαθοῦσε ν' ἀκούσῃ καὶ τὴ φωνή του· γιατί δὲν εἶχε καμμιά οἰγουριά νὰ στηριχθῆ στὴν ὄψη του μονάχα· κι' ἐπειδὴ τοῦ φαινότανε ὅλως διόλου παράδοξο ἕνας τέτοιος μεγάλος ἄνθρωπος καὶ τόσο περασμένος στὰ χρόνια νὰ κρατᾶ δικέλλι καὶ νὰ σκάβῃ τὴ γῆ· καὶ νὰ κουβαλᾷ στὸν ὤμὸ του κοπριῆς καὶ νὰ τὶς στρώνῃ στὶς ρίζες τῶν λαχανικῶν. Κι' ὅταν λοιπὸν, παρακολουθώντας τον προσεκτικὰ, ἐξακρίβωσε κι' ἀπὸ τὴν ὁμιλία του κι' ἀπὸ τὸν ἦχο τῆς φωνῆς του ποῖος πραγματικὰ εἶναι, ἔπεσε μπροστὰ στὰ πόδια του. Κι' ὅλοι πού ἦσαν μπροστὰ του καὶ τριγύρω του ἀπόρησαν κι' ἐσάστισαν πού τὸν εἶδανε. Γιατὶ γι' αὐτοὺς ὅλους ἦτανε ἕνας ἀρχάριος κι' ἕνας νεοσύλλεκτος, πού δὲν εἶχε παρὰ λίγὸ καιρὸ πού ἀρνήθηκε τὰ ἐγκόσμια, καὶ τὸν ἐνό-

μιζαν γι' αὐτὸ τελευταῖον ἀπὸ ὅλους. Κι' ἀκόμα περισσότερον ἐσάστισαν, ὅταν ἄκουσαν καὶ τ' ὄνομά του, ποῦ ἦτανε μεγάλο καὶ πολυφημισμένο· καὶ τοῦ ζητούσανε νὰ τοὺς συγχωρήσῃ ποῦ τὸν εἶχανε παραγνωρίσῃ καὶ τοῦ εἶχανε δώσει τὴν πλέον ἐξευτελιστικὴ δουλειά. Κι' ἀφοῦ τὸν περιποιηθῆκανε πάρα πολύ, τὸν ἐξαπόστειλαν μὲ τιμητικὴ συνοδεία στὸ Κοινόβιό του, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀρνιότανε κι' ἔκλαιγε, ποῦ δὲν τὸν ἀφήκανε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀγαπημένη του ταπείνωσι καὶ ὑπακοή.

Μὰ καὶ πάλιν, ἀφοῦ ἔμεινε λίγο καιρὸ στὸ Μοναστήρι του, ἐξαναπυρῶθηκε ἀπὸ τὸν πόθο τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς ὑποταγῆς, κι' ἔφυγε κρυφὰ τὴ νύκτα. Κι' αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν ἔμεινε στὴ Θηβαΐδα, ἀλλ' ἐτράβηξε μακριὰ στὴν ξηνητιά· καὶ μπαίνοντας σ' ἕνα καίκι, πῆγε στὴν Παλαιστίνη, γιατί ἐνόμιζεν πὼς ἐκεῖ θὰ ξεφύγῃ ἀπὸ ὅλους. Κι' ὅταν ἔφθασε στὸ Μοναστήρι ποῦναι κοντὰ στὸ σπήλαιο, ποῦ μέσα σ' αὐτὸ ἐγεννήθηκεν ὁ Σωτήρας μας, ἔγινε δεκτὸς σ' αὐτό, σὰν δόκιμος. Μὰ δὲν τὸ κατώρθωσε νὰ μείνῃ κι' ἐκεῖ πολὺν καιρὸ καὶ νὰ ξεφύγῃ· γιατί ὅπως λέει ὁ Κύριός μας «δὲν μπορεῖ νὰ κρυφθῇ μιὰ πολιτεία ποῦναι κτισμένη ἐπάνω σ' ἕνα βουνό». Ἦλθαν λοιπὸν ἐκεῖ κάποιοι ἀδελφοὶ ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Αἰγύπτου, γιὰ νὰ προσκυνήσουν τοὺς ἁγίους Τόπους καὶ τὸν ἀναγνώρισαν· καὶ μὲ πολλὰ παρακάλια καὶ μὲ δάκρυα, τὸν ἔπεισαν νὰ ξαναγυρίσῃ στὸ Κοινόβιό του.

Ποιὰ δόξα καταξιώθηκε ἕνας ἄλλος ἀδελφός ποῦ εἶχε ἄκρα ταπείνωσι.

Σὲ κάποιο Κοινόβιο ἐζούσεν ἕνας Ἀδελφός, ποῦ στὴν ἐξωτερικὴ του παράστασιν ἦτανε ταπεινότατος κι' ἔδειχνε ὁ πλεῖο καταφρονημένος ἀπ' ὅλους· εἶχεν ὅμως καὶ νοῦ μεγάλο κι' ἐξοχὴν ἀρετὴν.

Τὸν ὕβριζαν λοιπὸν τὸν Ἀδελφὸν αὐτὸν καὶ τὸν περιγελοῦσαν ὅλοι· συχνὰ μάλιστα καὶ τὸν ἐκτυποῦσαν, ὅλως διόλου ἄδικα καὶ παράδικα. Αὐτὸς ὅμως τὰ ὑπόμενεν ὅλα· καὶ ποτέ του, οὔτε κι' ἀντιμίλησε οὔτε καὶ κατηγορήσε κανένα.

Κάποιος λοιπὸν ἀπὸ τοὺς Ἀδελφούς, ποῦ τὸν παρακίνησε σ' αὐτὸ ὁ Σατανᾶς, ἔκλεψε τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ ναοῦ, χωρὶς νὰ τὸν πάρῃ κανεὶς εἶδησι. Κι' ὅλοι τοὺς ἀνεξαιρέτως ἀπέδωκαν τὴν κλοπὴ στὸν ἀδελφὸν αὐτὸν, ποῦ τόσον ἐταπείνωνε καὶ τόσον ἐξευτέλιζε τὸν ἑαυτό του· κι' ἔλεγον πὼς κανένας ἄλλος πάρα αὐτός, σίγουρα εἶχε κάμει τὴ φοβερὴ κι' ἀξιοκατάκριτην ἐκείνην ἱεροσυλία. Κι' ἐπειδὴ αὐτὸς ἐπέμενε πὼς δὲν ξέρει τίποτα, ἐπρόσταξεν ὁ Ἠγούμενος νὰ τὸν ἀποσχηματίσουν· κι' ἀφοῦ τοῦ ἐπέρασαν στὰ χέρια του σίδερα, τὸν παράδωκαν στὸν Οἰκονόμο τοῦ Μοναστηριοῦ, γιὰ νὰ τὸν ἀνακρίνῃ αὐτός. Κι' ἐκεῖνος τὸν ἔδειρε πολὺ, μὲ βού-

νευρα, καὶ τὸν ἐπαίδεψε καὶ μ' ἄλλα τρισχειρότερα βασανιστήρια. Κι' ἐπειδὴ δὲν ὠμολογοῦσε κι' ἐξακολουθοῦσε νὰ λήη πῶς δὲν ξέρει τίποτα, τὸν παράδωκε στὸν ἐξουσιαστή τῆς πολιτείας, γιὰ νὰ τὸν ἀνακρίνῃ αὐτὸς περισσότερο. Κι' ἐκεῖνος τὸν ὑπόβαλε σ' ἀτελείωτα μαρτύρια· καὶ στὸ τέλος ἔκαψε μὲ σίδηρα πυρωμένα τὶς σάρκες του καὶ τὸν ἔρριξε σὲ μιὰ θεοσκότεινη καὶ ὀλόυγρη φυλακὴ. Κι' ἐπειδὴ πάντα ἀρνιότανε πῶς εἶχε κάμει αὐτὸς τὴν ἱεροσουλία, τὲν κατεδίκασαν τελικὰ σὲ θάνατο, (ἐπειδὴ αὐτὴ ἦτανε τότε ἡ ποινὴ γιὰ τὴν ἱεροσουλία), κι' ἀποφάσισαν νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν.

Ὅταν τῶμαθε λοιπὸν αὐτὸς ὁ Ἄδελφός ποῦχε κάμει τὴν ἱεροσουλία ἀναστατάωθηκεν ἡ ψυχὴ του κι' ἔτρεξε στὸν Ἠγούμενο καὶ τοῦ εἶπε — Βρεθήκανε, Ἀββᾶ μου, τὰ κλεμμένα· μόνο κάμε ὅτι μπορεῖς, γιὰ νὰ μὴν ἀποκεφαλισθῇ ὁ ἀδελφός. Κι' ἐκεῖνος τὸ ἀνάφερε στὸν Ἄρχοντα κι' ἀπολύθηκεν ὁ

λαθικιστὸν γάγιον ἱερομάρτυρον ἰγνατίον

ἀδελφός κι' ἐγύρισε στὸ Κοινόβιο, ὅπου καὶ σὲ τρεῖς ἡμέρες ἀπόθανε κι' ἔβγηκεν ἡ ψυχὴ του τὴν ὥρα ποὺ γονατιστὸς προσευχότανε.

Καὶ σὰν ἐμπήκανε στὸ κελί του οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὸν εἶδανε νεκρὸ στὴ στάσην αὐτὴν, τὸν πήρανε καὶ τὸν ἐπήγανε στὴν Ἐκκλησία,

γιὰ νὰ τὸν θάψουνε μέσα σ' αὐτή. Κι' ὅταν ἐκτύπησε τὸ ξύλινο σημαντρο συνάχθηκεν ὅλη ἡ Λαύρα· κι' ὅλοι ἐπρόσπεφταν κι' ἐγονάτιζαν ἐμπρὸς στὸ λείψανό του, κι' ὁ καθένας ἤθελε νὰ πάρῃ, γιὰ εὐλογία, λίγες τρίχες ἀπὸ τὰ μαλλιά του, ἢ ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὰ ἄμφιά του. Κι' ἐπειδὴ ὁ Ἀββᾶς φοβήθηκε μήπως ἀπὸ τὴ σπουδὴ τους κομματιάσουνε καὶ τὸ λείψανό του, τὸ μετᾶφερε στὴν αἶθουσα τοῦ Ἱερατείου. Κι' ἀφοῦ τὴν ἀμπάρωσε καὶ τὴν ἐκλείδωσε καλά, περίμενε νᾶλθῃ κι' ὁ Ἠγούμενος τῆς Λαύρας. Κι' ὅταν, σὲ λίγο, ἔφθασε κι' ἐκεῖνος, ἀναψαν ὅλοι τοὺς κεριά κι' ἔκαιγον θυμιάματα, κι' ἐζητοῦσαν ἀπὸ τὰ Ἠγούμενο νὰ μεταφέρῃ τὸ γρηγορότερο στὴν Ἐκκλησίαν τὸ λείψανό του. Κι' ὅταν ἐκεῖνος ἐπῆγε κι' ἀνοίξε τὴν αἶθουσα τοῦ Ἱερατείου, δὲν βρῆκε, μπαίνοντας μέσα, παρὰ τ' ἄμφιά του μονάχα καὶ τὰ σανδάλια του· τὸ δὲ λείψανό του δὲν βρέθηκε πουθενά.

Ἄρχισαν λοιπὸν ὅλοι τοὺς νὰ δοξολογοῦν τὸν ἅγιον Θεὸ καὶ νὰ λένε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο φωναχτὰ καὶ μὲ δάκρυα — Βλέπετε, ἀδελφια μου, τί θαυματουργίες κάνει ἡ ταπεινὴ καὶ ἡ μακροθυμία; Ἄς ἀγωνισθοῦμε λοιπὸν κι' ἐμεῖς νὰ ὑπομένωμε γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Κυρίου μας κάθε πειρασμὸ καὶ κάθε ἐξουθενώσῃ μας, καὶ θὰ γίνωμε

κι' ἔμεις δοξασμένοι κι' ἀξιοσέβαστοι· καὶ θὰ βασιλέψωμε μαζί του
στοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ἡ μακαρία ἡ Συγκλητικὴ ἔλεγε στὶς ὑποτακτικὲς τῆς: «ὅπως λυώ-
νει τὸ κερὶ ἐμπρὸς στὴ φωτιά, ἔτσι παραλύει καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀν-
θρώπου ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους, καὶ χάνει τὴ σοβαρότητά τῆς. Κι' ὅπως
τὸ κρῦο καὶ ἡ ψύξη κάνει τὸ ἀναλυωμένο ἀπὸ τὴ ζεστασιὰ νὰ ξανα-
πήξη καὶ νὰ γίνῃ στερεό, ἔτσι οἱ βρισιῆς καὶ ἡ καταφρόνια κάνουν
τὴν ψυχὴ πλεῖο συνεκτικὴ καὶ περισ-
σότερον ἀνθεκτικὴ: «νὰ χαίρεσθε,
μᾶς εἶπε, καὶ ν' ἀγάλλεσθε, ὅσαν σᾶς
βρίζουν κι' ὅταν σᾶς καταδιώκουν».
Καὶ σ' ἄλλο πάλι μέρος λέει: «μέσα
στὴ θλίψη ἔνοιωσα τὴν καρδιά μου
νὰ πλαταίνῃ».

Κι' ὄχι μονάχα αὐτό, ἀλλὰ καὶ
τὴν ταπεινοφροσύνη, πού εἶναι ἡ
συγκεφαλαίωση ὄλων τῶν ἀρετῶν,
ἡ καταφρόνια κυρίως τὴν κηνεῖ νὰ
ριζώσῃ μέσα στὴν ψυχὴ μας. Γιατί
οἱ βρισιῆς καὶ οἱ προπηλακισμοὶ καὶ
οἱ ξυλοδαρμοὶ καὶ ἡ καταφρόνηση,
εἶναι τὰ νεῦρα τῆς ψυχῆς, πού μ'
αὐτὰ μπορεῖ κι' ἀντέχει κανεὶς, νὰ τὸν λένε ἀνέμουαλο κι' ἀνε-
πρόκοπο στὴ δουλειά του καὶ παραλογισμένο σ' ὅτι λέει,
καὶ κακομούτσουνο· καὶ μ' αὐτὰ ὑποφέρει κανεὶς καὶ τὴν
ἀνέχεια, καὶ τὴν κακομοιριά καὶ τὴν ἀρρώστια. Αὐτὰ ὅλα δυναμώ-
νουνε τὴν ταπεινοφροσύνη μας. Κι' αὐτὰ καὶ ὁ Κύριος μας καὶ τ'
ἄκουσε καὶ τὰ ὑπόφερε. Γιατί τὸν εἶπανε Σαμαρείτη· καὶ πὼς τὸν
κατέχει ὁ Σατανᾶς· καὶ τὸν ἔδειραν· καὶ τὸν ἐμαστίγωσαν· καὶ τὸν
καταπλήγωσαν· καὶ τὸν ἐλόγιασαν ἀκόμη καὶ σὰν κακοῦργο. Γι'
αὐτὸ κι' ἔμεις πρέπει νὰ μιμούμαστε τὸ παράδειγμά του καὶ τὴν τα-
πεινωσύνη του. Γιατί ὑπάρχουνε πολλοί, πού μὲ τὴν ἐξωτερικὴ
τους παράσταση ὑποκρίνονται τὸν ταπεινὸ· καὶ προσπαθοῦνε,
μὲ τὸν τρόπο τους αὐτό, νὰ τιμηθοῦνε καὶ νὰ δοξασθοῦνε· ἀπὸ τοὺς
καρπούς των ὅμως διακρίνονται ποιοὶ πραγματικὰ εἶναι· γιατί καὶ
λίγο νὰ τοὺς ὑβρίσῃ κάποιος, δὲν τὸ ἀνέχονται· ἀλλὰ ἀμέσως ξερ-
νοῦν, σὰν φίδια, τὸ φαρμάκι τους.

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ο ΙΕΡΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΙΣΧΥΡΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

» Ἀλλὰ γιατί μιλῶ ἔτσι; Ὅχι δὲν θέλω νὰ μπῶ ἀδιάκριτα στὴ συμφορὰ του, ἀλλὰ θέλω νὰ μαλακῶσω τὴ δική σας καρδιά καὶ νὰ σᾶς προκαλέσω ἔλεος καὶ νὰ σᾶς πείσω, ὅτι ἀρκετὴ στάθηκε γι' αὐτὸν ἡ τιμωρία. Ὑπάρχουν ἴσως ἀνάμεσά μας ἄσπλαγχνοι κι' ἀδικοί, πού θὰ μὲ κατηγορήσουν γιατί τὸν δέχτηκα πεσμένον μπροστὰ στὸ ἱερὸ βῆμα. Θέλοντας, λοιπόν, μὲ τὰ λόγια μου νὰ μαλακῶσω καὶ ν' ἀλλάξω τὴν ἀπανθρωπία τους, γι' αὐτὸ καὶ μονάχα γι' αὐτὸ, διαδηλώω τὴ συμφορὰ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἐδῶ.

» Γιατὶ πρᾶγμα ἀγανακτεῖς, ἀγαπητέ; πές μου. Γιατὶ —λέει— στὴν Ἐκκλησία κατέφυγε ἐκεῖνος, πού ἀσταμάτητα τὴν πολεμοῦσε. Μὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἔπρεπε περισσότερο νὰ δοξάζης τὸν Θεό, πού δὲν τὸν ἄφησε νὰ ἔρθῃ σὲ τέτοια ἀνάγκη, ὥστε καὶ τὴ δύναμι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴ φιλανθρωπία του νὰ μάθῃ. Τὴ δύναμι φιλανθρωπία, βλέποντας πῶς ἔπεσε, ἐνῶ θαρροῦσε πῶς ἦταν ὁ νικητής. Καὶ τὴ φιλανθρωπία, βλέποντας πῶς ἡ Ἐκκλησία, πού πολεμήθηκε ἀπ' αὐτόν, τώρα βάζει ἀσπίδα νὰ τὸν προστατέψῃ καὶ τὸν δέχεται κάτω ἀπὸ τὶς φτεροῦγες της καὶ χωρὶς νὰ μνησικακῇ καθόλου γιὰ ὅ,τι ἐκεῖνος ἔπραξε ἐναντίον της, τοῦ ἄνοιξε τὴν ἀγκάλη της μὲ μητρικὴ στοργή.

» Αὐτὸ εἶναι τρόπαιο ἀπ' ὅλα τὰ τρόπαια λαμπρότερο, αὐτὸ εἶναι νίκη περίφανη, πού ντροπιάζει καὶ καταισχύνει τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Χριστιανισμοῦ, αὐτὸ εἶναι φῶς θριάμβου στὸ πρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας. Γιατὶ, ἀφοῦ πῆρε αἰχμάλωτο τὸν ἐχθρό, τώρα τὸν λυπᾶται. Κι' ἐνῶ ὅλοι τὸν ἄφησαν ἔρημο, αὐτὴ μονάχη σὰν μάννα φιλόστοργη τὸν ἔκρυψε κάτω ἀπὸ τὰ παραπετάσματά της καὶ στάθηκεν ἀντιμέτωπη στὴ βασιλικὴ ὀργή, στὴ μανία τοῦ ὄχλου, στὸ γενικό, ἄκρατο μῖσος. Αὐτὸς εἶναι ὁ καλύτερος στολισμὸς τοῦ θυσιαστηρίου. Ποιὸς στολισμὸς, θὰ πῆς, ὁ ἀκάθαρτος, ὁ πλεονέκτης, ὁ συλητῆς ν' ἀγγίξῃ τὸ θυσιαστήριον; Μὴ τὸ λές. Ἐπειδὴ κι' ἡ πόρνη ἀγγίξε τὸν πόδα τοῦ Χριστοῦ, ἡ τόσο μισμένη καὶ ρυπαρή. Καὶ δὲ στάθηκε αὐτὸ λάθος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ἀξιοῦμητο θαῦμα μεγάλο. Γιατὶ δὲ ζημίωσε τὸν καθαρὸ ἢ ἀκάθαρτη, ἀλλὰ τὴ μισαμένη πόρνη ὁ καθαρὸς κι' ἄμωμος τὴν καθάρισε μὲ τ' ἀγγιγμα. Μή, λοιπόν, μνησικακῆς, ἄνθρωπε. Ὅλοι εἴμαστε δοῦλοι Ἐκείνου, πού ἔλεγε ἐνῶ τὸν σταύρωναν· ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδας τί ποιοῦσι.

» Ἀλλὰ θὰ πῆς ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀποτείχισε τὴν Ἐκκλησία, σὰν καταφύγιο πού ἦταν, μὲ διάφορα διατάγματα καὶ νόμους.

Ἄλλὰ νὰ πού μὲ τὰ γεγονότα ἔμαθε τὸ κακὸ πού ἔπραξε καὶ μὲ τὴν εἰσοδὸ του ἐδῶ πρῶτος αὐτὸς κατάργησε τὸν νόμο πού ἔφτιαξε. Κι' ἔτσι, ἐνῶ μένει βουβός, εἶναι σὰν νὰ μιᾶ καὶ νὰ φωνάζη: μὴ κά-νετε τέτοια γιὰ νὰ μὴ πάθετε τέτοια.

» Ὑψώνεται μὲς ἀπὸ τὴ συμφορὰ του σὰν διδάσκαλος. Ποιὸ εἶναι αὐτὸ πού σᾶς δείχνει; Ὅτι ἡ Ἁγία Τράπεζα ἔχει δεμένο τὸ λιου-τάρι. Ὅταν θέλουν νὰ ἀπεικονήσουν τὴ δόξα ἐνὸς βασιλιᾶ, δὲν ἀρ-κοῦνται νὰ τὸν παρασταίνουν καθισμένο πάνω στὸν θρόνο, φορῶντας του τὴν ἀλουργίδα καὶ στεφανώνοντάς τον μὲ τὸ διάδημα. Ἄλλὰ ζωγραφίζουν ἐπίσης, κάτω ἀπὸ τὸ πόδι του, τοὺς νικημένους βαρβάρους, μὲ δεμένα τὰ χέρια πισώπλατα καὶ μὲ τὰ κεφάλια στὸ χῶμα. Κι' ὅτι δὲν χρειάζονται λόγια γιὰ ἓνα τέτοιο διδάγμα, οἱ ἴδιοι τὸ παραδέχονται, μὲ τὴ βία πού τρέξατε ἐδῶ γιὰ νὰ δῆτε τὸ θέαμα. Σήμερα ἡ Ἐκκλησία εἶναι γεμάτη. Ὅσο λαὸ ἔβλεπα τὸ Πάσχα συναυθροισμένο ἐδῶ, βλέπω καὶ σήμερα. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἂν κι' ἀμίλητος, ὅλους σᾶς κάλεσε, σαλπίζοντας μὲς ἀπὸ τὸ γεγονὸς τὸ ἴδιο πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Καὶ κόρες τοὺς θαλάμους καὶ παν-τρεμένες τοὺς γυναικωνίτες κι' ἄντρες τὴν ἀγορὰ ἀδειασαν καὶ τρέ-ξατε ὅλοι ἐδῶ, γιὰ νὰ δῆτε τὴν ἀνθρώπινη φύση ξεγυμνωμένη ἀπὸ τὰ ἐφήμερα ἀγαθὰ καὶ τὸ χτεσινὸ ξετσιπίωτο πρόσωπο, πού ἄστρα-φτε ἀπὸ ἀναίδεια, πλυμένο ἀπὸ τὸ σφουγγάρι τῆς τροπῆς τῶν πραγμάτων καὶ ξεβαμμένο ἀπὸ τὰ ψιμύθια ὀλότελα.

» Αὐτοῦ τοῦ καταντήματος εἶναι τρανὴ ἡ εὐγλωττία. Ἄν πλού-σιος μπῆ ἐδῶ, μεγάλο θάναι τὸ κέρδος πού θὰ πάρη. Γιατί, βλέ-ποντας ἀπὸ τί ψηλὴ κορφή, ἔπεσε ἐκεῖνος πού ἔσειε τὴν οἰκουμέ-νη ὅλη καὶ πῶς τώρα εἶναι ζαρωμένος καὶ δειλότερος ἀπὸ λαγὸ καὶ βάτραχο καὶ χωρὶς δεσμὰ σ' αὐτὴ τὴν κολώνα κολλημένος κι' ἀντὶ μὲ ἄλυσίδα ἀπὸ τὸν φόβο σφιγμένος γύρω της καὶ τρέμοντας, τότε ὁ πλούσιος θὰ αἰσθανθῆ μέσα του νὰ πέφτῃ ὁ πυρετὸς τῆς ἀπλη-στίας, νὰ σωριάζεται ὁ ἐγωϊσμός. Κι' ἀφοῦ φιλοσοφήσῃ πάνω στὰ ἀνθρώπινα πράγματα, θὰ φύγῃ ἀπὸ ἐδῶ ἔχοντας μάθει ἀπὸ τὴν πραγματικότητα αὐτὸ πού μὲ λόγια διδάσκει ἡ Γραφή, ὅτι δηλαδὴ πᾶσα σὰρξ χόρτος καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου καὶ ὁ χόρτος ἐξηράνθη καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε.

» Ἄν πάλι μπῆ ἐδῶ ὁ φτωχὸς κι' ὑψώσει τὰ μάτια του σ' αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο, δὲν θὰ λυπηθῆ τὸν ἑαυτὸ του, οὔτε θὰ στενοχωρηθῆ γιὰ τὴ φτώχεια του. Ἄλλὰ θὰ αἰσθανθῆ εὐγνωμοσύνη στὴ φτώ-χεια του, γιατί τοῦ εἶναι ἄσυλο καὶ λιμάνι ἀκύμαντο καὶ τεῖχος ὅλο ἀσφάλεια. Καὶ βλέποντας ὅ,τι βλέπει, θὰ προτιμῆσι χίλιες φορές νὰ μείνῃ ἐκεῖ πού βρίσκεται, παρά ν' ἀποχτήσῃ γιὰ λίγο τὸν κόσμον ὀλόκληρον κι' ὕστερα νὰ κινδυνέψῃ νὰ χάσῃ καὶ τὴν ἴδια του τὴ ζωή».

Ὁ Χρυσόστομος σταμάτησε γιὰ λίγο. Τὸ ὕφος του ἄλλαξε τώρα. Φαινόταν πὼς ἀνυπομονοῦσε νὰ βεβαιωθῆ γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα, πού εἶχαν προκαλέσει τὰ λόγια τους στὶς καρδιές, ἐνῶ ὅλα τοῦ τὰ ἐδειχναν. Κι' ἔτσι, μ' ἓνα καινούργιο τόνο στῆ φωνή, συνεχίστηκε :

» Ἄρα σᾶς μαλάκωσα τὸ πάθος; Σᾶς ξερρίζωσα τὴν ὀργή; Ἄρα σᾶς ἔσβυσα τὴν ἀπανθρωπία; Ἄρα σᾶς ὀδήγησα σὲ συμπάθεια; Νομίζω, πὼς τὸ πέτυχα καὶ μάλιστα σὲ μεγάλο βαθμό. Μοῦ τὸ δείχνουν τὰ πρόσωπά σας καὶ τὰ ρυάκια τῶν δακρῶν σας. Ἄφου, λοιπόν, ἡ πέτρα ἔγινε χῶμα παχὺ καὶ μαλακό, ἐμπρός, ἄς βλαστήσῃ τὸ ἔλεος, ἄς κυματίσουν τὰ στάχια τῆς συμπάθειάς μας κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Θεοῦ κι' ἄς πέσουμε στὰ γόνατα μπροστὰ στὸν βασιλιᾶ. Ἡ, καλύτερα, ἄς παρακαλέσουμε τὸ φιλόνηρωπο Θεὸ νὰ μαλακώσῃ τὸ θυμὸ τοῦ βασιλιᾶ, νὰ κάνῃ ἀπαλή τὴν καρδιά του καὶ νὰ μᾶς δώσῃ ὀλόκληρη τὴ χάρη πού θὰ τοῦ ζητήσουμε».

Ὅταν ὁ Χρυσόστομος κατέβηκεν ἀπὸ τὸν ἄμβωνα, τὸ δράμα εἶχε φθάσει στῆ λύση του. Κανένας ἀπ' ὄσους τὸν ἄκουσαν, δὲν εἶχε μπορέσει νὰ διατηρήσῃ τίς ιδέες καὶ τὰ αἰσθήματα πού εἶχε πρὶν. Ὁ λαός, οἰστρηλατημένος ἀπὸ τὴν προτροπὴ τοῦ μεγάλου ρήτορα, ξεχύθηκε στοὺς δρόμους καὶ συγκεντρώθηκε μπροστὰ στὸ παλάτι, ζητώντας χάρη γιὰ τὸν Εὐτρόπιο, πού πρὶν ἀπὸ λίγη ὥρα κανένας δὲ θὰ μπορούσε νὰ ὑποθέσῃ πὼς θᾶξ ἔστω κι' ἓνα συμπαραστάτη μέσα στῆ συμφορὰ του. Κι' ὁ Ἀρκάδιος τὴν ἔδωσε, στὴν ἀρχή. Εἶναι ὀλότελα ἀδιάφορο, ἂν λίγο κατόπιν φρόντισε νὰ στήλῃ στὸν ἄλλο κόσμον τὸν Εὐτρόπιο.

Ἄλλὰ οἱ μεγάλες καρδιές, σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, δὲν νικοῦν πάντα εὐκολα. Ὁ Χρυσόστομος, στὴν περίπτωσιν τοῦ Εὐτρόπιου, θριάμβευσε εὐκολα. Δὲν ἐπρόκειτο, ὅμως, νᾶχη τὴν ἴδια τύχη κι' ἀργότερα, ὅταν, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, φάνηκε ἀκόμα περισσότερο πὼς ἦταν ἓνας ἀπτόητος ὑπερασπιστὴς τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν καί, παράλληλα, ἓνας ὀρηκτικὸς, ἀδίσταχτος, σκληρὸς ἐπιτιμητὴς κάθε σάπιου καὶ κακοῦ, ἀδιάφορο ἂν αὐτὰ τοῦ παρουσιάζονταν στὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας, ἐκεῖ ὅπου ὅλες οἱ ἀνηθικότητες κι' ὅλες οἱ παρανομίες γίνονται ἀδιατάραχτα, χωρὶς νὰ μπορῇ εὐκολα νὰ ὑψωθῆ ὁ ἔλεγχος κι' ἡ στηλίτευση ἐναντίον τους.

Ὁ Ἰωάννης δὲν ἦταν ἀπὸ τὴν πάστα ἐκείνων πού ἀνέχονταν τὸ κακό, ὅταν τὸ βλέπουνε πολὺ ψηλά. Τοῦ ἦταν ὀλότελα ἀδιάφορο ποῦ θρόνιαζαν οἱ φοβεροὶ του ἀντίπαλοι, ἡ ἔκλυση τῶν ἡθῶν κι' ἀδικία. Ὅπου κι' ἂν τὶς ἀντίκρυζε, δὲν ὑποχωροῦσε, δὲν καταδεχόταν νὰ καταφύγῃ σὲ συμβιβασμὸ μὲ τὴ συνειδήσή του. Τοὺς

χτυπούσε με τ' άστραπόβροντα τών λόγων του και δέν ήσύχαζε ώσπου νά δή τή συντριβή τους.

Είχε άρχίσει τò έξυγιαντικό του έργο μέσα στους κόλπους τής Έκκλησίας. Η καρδιά του διψούσε, από τήν άνυπομονησία νά προκαλέση παντού τήν άνακαίνιση, τήν κάθαρη. Ήξερε, όμως, πώς, για νά τò επιτύχη αυτό, θάπρεπε νά προχωρήση σύμφωνα με τις ύπαγορεύσεις μιās στρατηγικής. Τò έργο του έπρεπε νά περάση από ώριμες φάσεις. Άν δέν άρχιζε από τήν κάθαρση τής Έκκλησίας, δέ θάχε ίσως τò ήθικό δικαίωμα νά προχωρήση στήν κάθαρση τής κοσμικής κοινωνίας.

Έτσι, τά πρώτα χρόνια, μη παραμελώντας κάθε άλλη θετική ενέργεια, έπιδόθηκε στο νά ξεριζώση και νά πετάξη μακριά κάθε ζιζάνιο και κάθε σαπρόφυτο, που ύπήρχε μέσα στον κλήρο. Ένψ έστελνε φωτισμένους μοναχούς νά διαδώσουν τόν χριστιανισμό στη Σκυθία, τήν Περσία και τή Φοινίκη, ένψ άνοιγε γηροκομεία, ξενώνας, νοσοκομεία κι' όρφανοτροφεία, στρέφοντας και τόν τελευταίο όβολο τών έκκλησιαστικών εισοδημάτων προς αύτην τήν κατεύθυνση, ξέκοβε με σύστημα και έδιωχνε από τόν κλήρο κάθε είδος παλιανθρώπων. Χρηματολάτρεις, μοιχοί, παιδεραστές, έγκληματίες, που είχαν βρει μέσα στα άμφια τόν πιό προσοδοφόρο και σίγουρο τρόπο για νά κρύβουν τή βρωμιά τους και ν' απολαβαίνουν τήν καλοπέραση, άνιχνεύτηκαν ό ένας μετά τόν άλλον, δικάστηκαν και καθαιρέθηκαν. Ό Χρυσόστομος δέν άκουε ούτε καλοπιάσματα ούτε άπειλές. Δέν τόν ένδιέφερε παρά μονάχα ένα πράγμα: τò σάρωμα κι' ό εύτρεπισμός τής Έκκλησίας. Γύρω του δέν ήθελε παρά κληρικούς, που είχαν πάρει στα σοβαρά τις έντολές του Ήσου και που δέν πρόδωσαν τήν κλήση τους.

Άλλά καθώς περνούσε ό καιρός, άντιλήφθηκε πώς οι χώροι που ήθελε νά καθάρηση, δέν ήταν ό ένας πλάι στον άλλον. Ό ένας έπεφτε κατά κάποιο τρόπο μέσα στον άλλο.

Οί διεφθαρμένοι κληρικοί, που χτύπησε, δέν ήταν όλοι πρόσωπα άσήμαντα από τήν άποψη τών κοινωνικών δεσμών. Έτσι, σέ λίγο, φάνηκε ότι τους προστάτευσαν ισχυροί κύκλοι τής πολιτείας. Κι' ό ύπέρροχος ιεράρχης βρέθηκε γρήγορα άντιμέτωπος με τους δολοπλόκους τής αύλης. Άναγκαστικά τότε άρχισε διμέτωπο άγώνα

Τò 403, ό συνασπισμός τών έχθρών του είχε γίνει πιά πολύ γερός και πολύ έκτεταμένος. Ίδίως ό γυναικωνίτης του παλατιού, με επί κεφαλής τήν αυτοκράτειρα Εύδοξία, που στο μεταξύ είχε συγκεντρώσει όλη τή δύναμη στα χέρια της, αφήνοντας στο περιθώριο τόν άβουλο Άρκάδιο, άποτελούσε τò προπύργιο του άντιπάλου στρατοπέδου. Φαινομενικά, ή Εύδοξία καμωνόταν

πώς διατηροῦσε τὸν παλιό της σεβασμὸ καὶ τὴν πρώτη της ὑπόληψη στὸν Ἰωάννη. Ἄλλὰ ἀκόμα κι' οἱ πέτρες ἤξεραν, πὼς σκεφτόταν τώρα στὰ σοβαρὰ τὴν ἐξόντωσή του, πὼς εἶχε δεχτῆ τὸν ρόλο τῆς συντονίστριας ὄλων τῶν ἐνεργειῶν ποῦ ἐξυφαίνονταν μέσα στὸ σκοτάδι ἐναντίον του, ὥσπου νὰ δινόταν ἡ εὐκαιρία τῆς ἐπιθέσεως.

Ἐκεῖνο τὸν καιρό, ὁ μεγάλος σιτοβολῶνας ἀπ' ὅπου τρεφόταν ἡ κεντρικὴ περιοχὴ τῆς αὐτοκρατορίας, γύρω ἀπὸ τὴ βασιλεύουσα, ἦταν ἡ Αἴγυπτος. Κι' ἡ πολιτικὴ τῶν αὐτοκρατόρων ἦταν πάντα ιδιαίτερα λεπτὴ καὶ καλόβολη ἀπέναντι στὸν ἐπίσκοπο τῆς Ἀλεξανδρείας, ποῦ ἦταν ὁ οὐσιαστικὸς ἡγέτης, μὲ μονοκρατορικὰ δικαιώματα, τῆς Αἰγύπτου. Τὸ πιὸ σπάνιο πρᾶγμα ἦταν νὰ τοῦ χαλάσουν τὸ χατῆρι σὲ κάτι στὴν Κωνσταντινούπολη.

Ἐπίσκοπος στὴν Ἀλεξάνδρεια ἦταν τότε ὁ Θεόφιλος, μιὰ φυσιολογικὴ ἀναμφίβολα ξεχωριστὴ ἀπὸ τὴν ἄποψι τοῦ μυαλοῦ καὶ τῶν ἡγετικῶν χαρισμάτων, ἀλλὰ παράλληλα κι' ἓνας χαρακτηριστῆρας γεμάτος πείσμα κι' ἐκδικητικότητά. Ὁ Θεόφιλος, λοιπόν, ἔτρεφε ἄσβεστο μῖσος ἐναντίον τοῦ Ἰωάννη. Ὁ λόγος ἦταν γιατί κάποτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχε δεχτῆ φιλόφρονα ἓνα ὄμιλο εὐσεβῶν μοναχῶν, ποῦ ὁ Θεόφιλος ἀπὸ ἐγωϊσμὸ καὶ στενοψυχία εἶχε ἐξορίσει ἀπὸ τὴ χώρα τοῦ Νείλου.

Βασιζόμενοι, λοιπόν, πάνω σ' αὐτὸ τὸ μῖσος, οἱ ἐκκαθαρισμένοι κληρικοὶ κι' οἱ σύμμαχοί τους αὐλικοί, κίνησαν τὸν Θεόφιλο σὰν τὸ σπουδαιότερο πιόνι στὸ θανάσιμο παιχνίδι, ποῦ ἤθελαν νὰ παίξουν ἐναντίον τοῦ Χρυσοστόμου.

Μὲ τὴν ἐπιρροή ποῦ εἶχε ὁ Θεόφιλος, συγκέντρωσε γύρω του πολλοὺς ἐπισκόπους, ἤρθαν στὴ βασιλεύουσα καὶ συνεκάλεσαν μιὰ σύνοδο ἐναντίον τοῦ Χρυσοστόμου, τὴ διαβόητη «Σύνοδο τῆς Δρυός», ὅπως ἔμεινε γνωστὴ στὴν Ἱστορία. Ἡ κατηγορία ποῦ διατυπώθηκε ἦταν ἡ πιὸ ἐξωφρενικὴ, ποῦ θὰ μπορούσε νὰ βρεθῆ. Δυὸ πρώην διάκονοι, ποῦ ὁ Χρυσόστομος εἶχε ἐκκαθαρίσει, τὸν εἶα ἐπειδὴ εἶχε διαπράξει φόνο καὶ τὸν ἄλλο γιατί εἶχε ξεπλανέψει μιὰ παντρεμένη γυναῖκα, χρησιμοποιήθηκαν γιὰ μάρτυρες. Αὐτοί, λοιπόν, οἱ δυὸ κατέθεσαν οὔτε λίγο οὔτε πολὺ ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦταν πιὸ διεφθαρμένος ἀπ' ὅλους ὄσους εἶχε ξεκόψει ἀπὸ τὸν κλῆρο. Στηριγμένοι, λοιπόν, στὰ ὅσα εἶπαν οἱ δύο ψευδομάρτυρες, ἡ Σύνοδος μ' ἑλαφριά καρδιὰ ἔβγαλε τὴν ἀπόφασί της: νὰ καθαιρεθῆ ὁ Χρυσόστομος καὶ νὰ σταλῆ στὴν ἐξορία. Καὶ γιὰ νὰ εἶναι πιὸ ἔγκυρη ἡ ἀπόφασι, πρόσθεσαν στοὺς λόγους τους κι' ἓνα ἄλλο ἀδίκημα. Ἐπειδὴ ὁ κατηγορούμενος εἶχε ἀρνηθῆ νὰ παρουσιαστῆ σ' αὐτὴ τὴν αἰσχρὴ σύνοδο, τοῦ φόρτωσαν καὶ τὸ «ἔγκλημα καθοσιώσεως» κατὰ τῆς αὐτοκράτειρας, ποῦ ἐκπροσωποῦσε τὸν Ἀρ-

κάδιο και είχε αυτή συγκαλέσει τυπικά τή σύνοδο, όπως ώριζαν οί νόμοι.

Όλα είχαν μελετηθή ως τήν παραμικρή λεπτομέρεια. Ό Όϊωάννης ώδηγήθηκε μυστικά, και γρήγορα, σ' ένα καράβι, πού άνοιξε άμέσως πανιά.

Άλλά, σέ λίγο, κατάλαβαν όλοι μέ τρόμο, πώς οί ύπολογισμοί τους είχαν άφήσει έξω, έκτός άπό τόν Θεό, κι' ένα άλλο σύμμαχο τού μεγάλου τους θύματος: τό λαό. Ό Κωνσταντινούπολις άναστατώθηκε. Τά πλήθη ξεχύθηκαν άπ' όλα τά σημεία πρὸς τό παλάτι, ξέφρενα άπό τήν άγανάχτηση, άπειλώντας καταστροφές κι' αίματοχυσίες. Άν δέν ίκανοποιόταν ή άπαίτησή τους νά γυρίσει ή άμέσως ό λατρευτός τους ποιμενάρχης, τίποτα δέ θα στεκόταν όρθιο. Ό ύπόσχεσι δόθηκε στή στιγμή. Ένα γρήγορο πολεμικό πλοιο, άπ' αυτά πού ό τύπος τους εξέλιχθηκε κατόπιν στό γνωστό βυζαντινό δρόμωνα* σαλπάρισε σέ λίγο γιά νά βρῆ τό καράβι, πού ώδηγοῦσε τόν Χρυσόστομο στήν έξορία. Έτσι, ό Χρυσόστομος γύρισε σέ λίγο άνάμεσα στόν λαό του κι' ή τάξη άποκαταστάθηκε.

Άλλά δέν έπρόκειτο παρά γιά μιá πρόσκερη άνακωχή, πού δέ βάσταξε περισσότερο άπό ένα χρόνο. Οί δυνάμεις τού σκοταδιοῦ δέν είχαν καταπιεί τήν ήττα τους. Έκαναν ένα σωστό ύπολογισμό. Έπρεπε νά έξωθήσουν τήν κατάσταση, κουράζοντας τόν λαό και δημιουργώντας του τήν έντύπωση πώς ήταν άναπόφευκτος, μοιραϊός ό όριστικός έξοβελισμός τού Χρυσοστόμου άπό τήν Κωνσταντινούπολη. Κι' ότι όποιος θα ήθελε νά άντισταθῆ στή φορά τών πραγμάτων, θα συντριβόταν άπό τό κράτος τού νόμου. Υπακούοντας στις ύποδείξεις τών σατανικών συμβούλων της, ή Εὐδοξία ένέκρινε νά τοποθετηθῆ ένας άνδριάντας της μπροστά στή μικρή έκκλησία τῆς Άγίας Σοφίας και νά μεταβληθῆ ό γύρω χώρος σέ τόπο θεατρικών παραστάσεων. Ήταν μιá πρόκληση γιά τόν Χρυσόστομο, στήν όποία ήξεραν καλά ότι δέν μπορούσε παρά νά άπαντήση. Πραγματικά, χωρίς νά διστάση καθόλου, στηλίτεψε αυτή τήν άσέβεια. Κατηγόρησε άνοιχτά τήν αύλή, ότι μόλυνε μ' αυτή τήν άσέβεια τόν ιερό εκείνο τόπο, κάνοντας νά συγχώνεται οί ιερές ψαλμωδίες τού ναοῦ μέ τά άσεμνα τραγούδια τών ήθοποιών.

Αὐτό ήβελαν άκριβῶς οί έχθροί του. Συγκλήθηκε, λοιπόν, μιá άλλη σύνοδος έγκαθέτων και καθαίρεσε τόν Χρυσόστομο. Αὐτή τή φορά ήταν άποφασισμένοι γιά όλα. Μὲ άκαριαία ταχύτητα,

* Οί δρόμωναες πού έμφανίστηκαν άπό τόν 6ον αιώνα ήταν ένας συνδυασμός ίστιοφόρου και τριήρους.

ἔπιασαν τὸν Ἰωάννη καὶ τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι.

Ἦταν ἡ 20ῆ Ἰουνίου τοῦ 404. Ὅπως ἦταν ἐπόμενο, ὁ λαὸς ἐξηγέρθηκε πάλι, μόλις πληροφορήθηκε τί εἶχε συμβεῖ. Τὰ πλήθη, μέσα στὴν μαγία τους, ἔβαλαν φωτιά στὸ κτίριο τῆς συγκλήτου. Ἀλλὰ αὐτὴ τῆ φορά, εἶχαν ληφθῆ ὅλα τὰ μέτρα γιὰ νὰ καταπιγῆ τὸ ξεσκήκωμα τοῦ λαοῦ. Ὁ στρατὸς περιέζωσε τὸ παλάτι, ἐνεργήθηκαν πολλές συλλήψεις, χύθηκε κάμποσο αἷμα σὲ διάφορα σημεῖα τῆς πόλεως κι' ὅλα ἠσύχασαν κατόπιν.

Στὸ μεταξύ, εἶχε ἀρχίσει ἓνας ἀσύλληπτῆς τραγικότητος μαρκαθώνιος τοῦ μεγάλου ἀνδρός. Ἀπὸ τὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας, ἔπου ἔφθασε μὲ ἀμάξι, τὸν παρέλαβε στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα καὶ τὸν ὠδήγησε ὕστερα ἀπὸ πορεία ἑβδομήντα ἡμερῶν, στὸ χωριὸ Κουκουσὸ τῆς Ἀρμενίας, πλάι στὸ βουνὸ Ἀντίταυρος. Αὐτὸ εἶχε ὀρισθῆ σὰν τόπος τῆς ἐξορίας του. Ἀλλὰ ἓνας ἀστέρας σὰν τὸν Ἰωάννη δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ κρυφθῆ ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων μὲ τόση μόνο ἀπομάκρυνση. Τίς ἑκατοντάδες μίλια, πού τὸν ἐχώριζαν ἀπὸ τὸν κόσμον, βρέθηκαν πάμπολλοι πιστοί, ἀπὸ τίς διάφορες γύρω πόλεις, νὰ τὰ διανύσουν, γιὰ νὰ πᾶνε νὰ τὸν δοῦν, νὰ τοῦ φιλήσουν τὸ κάτισχον χέρι καὶ νὰ πάρουν τὴν εὐλογία του. Ἔτσι, τὸ ἄσχημον καὶ ἀραιοκατοικημένο ἐκεῖνον χωριουδάκι ἔγινε τόπος συρροῆς πρωτόφαντης. Κόντευε νὰ μεταβληθῆ σὲ πόλη σωστή!

Ἀποφασίσθηκε τότε νὰ μεταφερθῆ ὁ μέγας ἐξόριστος σ' ἓνα πολὺ πιὸ ἀπόμερο τόπον, τὴν Πιτυοῦντα, πού βρισκόταν στὶς ἀνατολικὲς ἀκτὲς τῆς Μαύρης Θάλασσας. Ἡ πορεία βᾶσταξε τρεῖς μῆνες, καὶ διακόπηκε στὴ μέση. Στὸ δρόμον, κοντὰ στὸ χωριὸ Κόμανα, ὁ Χρυσόστομος ἀρρώστησε. Τὸ καταβεβλημένο του σῶμα ἦταν ἀδύνατον πιά νὰ βαστάξῃ ἄλλο τὴν ψυχὴ του. Ἐξω ἀπὸ τὸ χωριὸ, ἦταν ἓνας μικρὸς ναὸς, ἀφιερωμένος στὴ μνήμη κάποιων μαρτύρων. Ὁ Χρυσόστομος, ἐνῶ ὁ πυρετὸς τὸν ἔψηνε καὶ μόλις τὸν συγκρατοῦσαν τὰ πόδια του, ντύθηκε τὰ ἄσπρα του ἄμφια, νὰ τελέσῃ ἐκεῖ μέσα τὴν τελευταία λειτουργία τῆς ζωῆς του.

Ἔστερα σωριάστηκε κάτω, γιὰ νὰ μὴ ξανασηκωθῆ πιά. Παράδωσε τὴ γενναία κι' οὐρανομήκη ψυχὴ του, προφέροντας τὴν ἀγαπημένην του φράση, πού τοῦ ἀνέβαινε στὰ χεῖλη συχνά: «Θόξα στὸν Θεὸ γιὰ ὅλα!»

Ἦταν ἡ 14ῆ Σεπτεμβρίου τοῦ 407.

ΑΚΥΛΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδες. Κων/νον Καραδήμαν. — Μαυραχάδες Καρδίστης. Σᾶς ἀπαντῶμεν δι' ἐπιστολῆς. — **Αίδες. Στέφανον Τσιαπίλην.** Διπλόταμον Ζαγορίου. Ἡ αἰτησίς σας διὰ τὴν προικοδότησιν τῆς θυγατρὸς σας ἐκκρεμεί εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἐν ὧσιν τῆς προτεραιότητος ἄλλων αἰτήσεων. Πρέπει νὰ ἀναμείνεται διότι τὸ ποσὸν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν σύντομον ἱκανοποίησιν ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων. — **Ἱερέα Ἰωάννην Α.** Εἰς τὴν ἐπιστολὴν μας σᾶς ἐγράψαμεν, ὅτι δὲν ἔχετε πρὸς τὸ παρὸν δικαίωμα συνταξιοδοτήσεως, ἐκτὸς ἐὰν προβάλετε λόγους ὑγείας. Ἡ ἐξαγορά, τὴν ὁποῖαν προτείνετε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ, διότι δὲν ἔχετε ὑπηρεσίαν ἐξαγοράσιμον. Ὁ ἐφημέριος, τὸν ὁποῖον ἀναφέρατε εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας, εἶχεν ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν πρὸ τοῦ 1930, τὴν ὁποῖαν καὶ ἐξηγόρασε. Διὰ τὸ ἐνυπόθηκον δάνειον θὰ πρέπει νὰ ὑποβάλετε αἴτησιν. Ἐάν αὕτη γίνῃ κατ' ἀρχὴν δεκτὴ θὰ εἰδοποιηθῆτε παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε διὰ τὴν ὑποβολὴν τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν. Τὰ «Ἀδελφικὰ Γράμματα» θὰ ἐκδοθοῦν ἐν καιρῷ εἰς ἰδιαιτέρον τόμον. — **Αίδες. Σπυρίδωνα Κοιλανίτην, Μηλιὰν Γρεβενῶν.** Ὅπως εἶναι γνωστὸν τὰ ἔτη τὰ διανυόμενα ἐν ὑπηρεσίᾳ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ὅριου ἡλικίας, ἤτοι τοῦ 75οῦ ἔτους, δὲν λογίζονται συντάξιμα καὶ ἐπομένως δὲν ὑπολογίζονται κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς συντάξεως. Σεῖς ἐγεννήθητε τὸ 1881, ἐπομένως συμπληρώσατε τὸ ὄριον ἡλικίας τὸ ἔτος 1956. Ἀπὸ τοῦ 1930, ὅτε ἤρχισε λειτουργοῦν τὸ Τ.Α.Κ.Ε., μέχρι τοῦ 1956 ἔχετε 26 συντάξιμα ἔτη. Διὰ νὰ λάβετε λοιπὸν πλήρη σύνταξιν θὰ πρέπει νὰ ἐξαγοράσετε 9 ἔτη ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς σας ὑπηρεσίας, τὴν ὁποῖαν ἔχετε διανύσει πρὸ τοῦ 1930. Πρὸς τοῦτο, πρὶν νὰ ὑποβάλετε αἴτησιν συνταξιοδοτήσεως, νὰ ἀποστείλετε εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε αἴτησιν, εἰς τὴν ὁποῖαν νὰ ζητῆτε τὴν ἐξαγορὰν τῶν 9 ἐτῶν. Ἐχετε ὑπ' ὄψιν σας, ὅτι θὰ ἀπαιτηθῆ ποσὸν ἴσον πρὸς 5% τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν, τὰς ὁποίας λαμβάνετε σήμερον, δι' ἕκαστον μῆνα ἐξαγοραζομένης ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας. — **Ἐφημέριον Ἀκρίταν.** Ἡ σύνταξις εἶναι ὄση μᾶς ἐγράψατε. Τὸ σχετικὸν ποσὸν θὰ τὸ λάβετε ἀναδρομικῶς ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς διακοπῆς τῆς μισθοδοσίας σας. Ἡ σύνταξις μεταβιβάζεται εἰς τὴν Πρεσβυτέραν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἠσφαλισμένου Ἐφημερίου, ὡς καὶ εἰς τὰ ἀνήλικα ἄρρενα τέκνα καὶ εἰς τὰ ἄγαμα θήλαα τοιαῦτα. Ἐφ' ὅσον ὁ ἠσφαλισμένος ἔτυχε συντάξεως καὶ ἔλαβε τὸ ἐφ' ἀπαξ βοήθημα ἐκ τοῦ Ταμείου ἀρωγῆς, μετὰ τὸν θάνατόν του ἡ Πρεσβυτέρα ἢ οἱ λοιποὶ εἰς τοὺς ὁποίους μετεβιβάσθη ἡ σύνταξις, δὲν λαμβάνουν ἐκ νέου καὶ τὸ ἐφ' ἀπαξ. Τὰ δικαιολογητικὰ διὰ τὴν λουτροθεραπείαν πρέπει νὰ τὰ ὑποβάλετε ἐν καιρῷ, ὄχι τώρα. Ἐξαγορὰ προϋπηρεσίας μετὰ τὴν συνταξιοδότησιν δὲν εἶναι δυνατὴ. Ἄλλωστε ἡ ὑπηρεσία εἰς ἰδιώτας δὲν ἐξαγοράζεται. — **Ἰποψήφιον Κληρικὸν Β.Τ.** Τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) Ἀπολυτήριον Γυμνασίου.

2) Πιστοποιητικὸν τῆς Κοινότητος, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἐμφαίνεται ὅτι δὲν ἔχετε ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 23 ἐτῶν καὶ ἀνωτέραν τῶν 28 καὶ ὅτι εἰσθε Χριστιανὸς Ὁρθόδοξος. 3) Σημείωμα τῆς Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς, ὅτι υπεβάλατε αἴτησιν πρὸς ἔκδοσιν πιστοποιητικοῦ νομιμοφροσύνη. 4) Πιστοποιητικὸν τοῦ Ἐφημερίου τῆς Ἑνορίας σας, ἐπικυρουμένον παρὰ τοῦ Μητροπολίτου, περὶ τῆς χρηστοθείας σας, τοῦ θρησκευτικοῦ σας φρονήματος καὶ τοῦ ἱερατικοῦ σας ζήλου. 5) Πιστοποιητικὸν τῆς Α/θμίου Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ἐδρευούσης εἰς τὴν ἑδραν τῆς Σχολῆς, περὶ τῆς πλήρους ὑγείας καὶ ἀρτιμελείας σας. 6) Πιστοποιητικὸν τοῦ Στρατολογικοῦ γραφείου, ὅτι ἐξεπληρώσατε τὰς στρατιωτικὰς σας ὑποχρεώσεις ἢ ὅτι ἔχετε ἀπαλλαγῆ νομίμως τούτων. Τὰ ἐξεταστέα μαθήματα εἶναι: Γραπτὴ ἔκθεσις ἰδεῶν, γραπτὴ ἐξέτασις εἰς τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα, γραπτὴ ἐξέτασις εἰς τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά, γραπτὴ ἐξέτασις εἰς τὴν Ἱστορίαν καὶ εἰς τὰ μαθηματικά καὶ εἰς γραπτὴν ἐξέτασιν εἰς τὴν Ἀνθρωπολογίαν καὶ τὴν Φυσικὴν Πειραματικὴν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης, Ἡ διαμόρφωσις τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς. — **Κωνστ. Ε. Τσιροπούλου**, Ἡ αἰὲς ἔκφρασις» τοῦ κ. Κόντογλου. Ἐνα Μνημεῖο. — **Χ.**, Ἀδελφικὰ Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ **Εὐγενίου Βούλγαρη**, (Μετφρ. **Θεοδ. Σπεράντσα**). — **Βασ. Ἡλιάδης**, Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, σταθμὸς διὰ τὴν ἄνετον συνέχισιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος τῆς νηστείας. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτου**). — **Ἀκύλα**, Ὁ Ἰ Χρυσόστομος καὶ οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς (συνέχεια). — Ἀλληλογραφία.

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΩΝ

ΙΕΡΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ Ἰσαποστόλου

ΦΩΤΙΟΥ

Πατριάρχου Κ/Πόλεως, τοῦ ὁμολογητοῦ.

Ἐπιμελεῖα

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΚΑΡΜΠΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐκδοσις (Δ') Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας
τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου.